De Peel maakt het!

Economische Agenda De Peel 2022-2027 (exclusief governance)

3-3-2022

SEINPOST
ADVIESBUREAU

Voorwoord

Tekst na vaststelling door de opdrachtgevers op te stellen

Economische agenda de Peel op hoofdlijnen

De economische samenwerking de Peel wordt steeds volwassener. Met 'De Peel maakt het in Brainport 2030' (lange-termijn visie) en bijbehorende economische agenda's [1] (middellange-termijn) is het startschot gegeven voor een nieuwe manier van samenwerken. Deze economische agenda 2022-2027 bouwt daar op voort en geeft nieuw elan aan de samenwerking en economische ontwikkeling in de regio. Dit betekent dat de agenda (inhoudelijke) focus heeft en op draagvlak van betrokkenen kan rekenen. Maar zich ook kenmerkt door krachtige (bestuurlijke) aansturing van de agenda en voldoende uitvoeringskracht om daadwerkelijk resultaten te boeken.

In het opstellen van de agenda hebben we onszelf de volgende vragen gesteld. (1) Wat kunnen we leren van de samenwerking van de afgelopen jaren? (2) Wat zijn de economische kernopgaven waarvoor we staan de komende jaren en dit wetende, (3) Waarop willen we als regio op economisch gebied op focussen (ambitie en doelen)? Tenslotte houden we van 'doen' in de Peel en hebben we ons de vraag gesteld: (4) Hoe geven we uitvoering aan deze ambitie en doelen (strategieën en acties) en (5) Wie heeft daarbij welke verantwoordelijkheid en welke afspraken maken we hierin (governance).

Wat kunnen we leren van de samenwerking van de afgelopen jaren?

Een belangrijke stap in het opstellen van deze economische agenda was de evaluatie van de vorige agenda. Aan de hand van diepte-interviews met verschillende betrokkenen (van overheid tot bedrijfsleven en van het Innovatiehuis tot zorgorganisaties) is een beeld gevormd waaraan de nieuwe agenda en samenwerking moet bijdragen[2].

Samengevat is er een brede wens om de samenwerking verder uit te breiden. Onderling vertrouwen en uitvoeringsgerichtheid moet hierbij centraal staan. Onderling vertrouwen tussen overheid, bedrijfsleven en onderwijs, maar ook zeker onderling vertrouwen tussen de verschillende gemeenten(besturen). Uitvoeringsgerichtheid in de vorm van duidelijke speerpunten en een goed uitgekiende, maar slanke governance met hierin mandaat en budget voor uitvoering. Hierbij geldt triple helix als uitgangspunt, waarbij partijen 'brengen en halen'. Tenslotte gaan we voor datgene wat we goed kunnen: 'doen' en verbeteren waar we nog te bescheiden in zijn: 'laten zien wat we doen'.

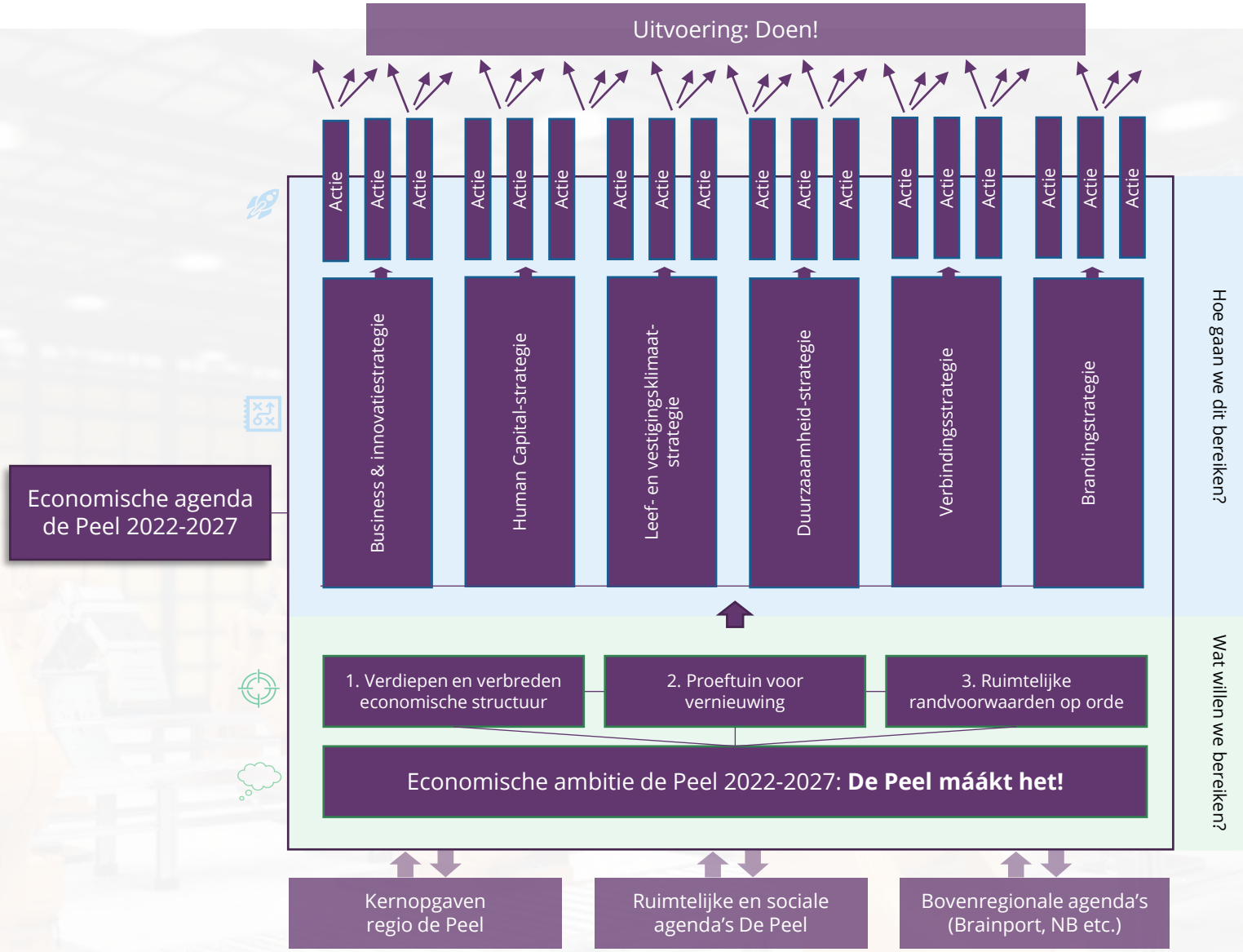
1 *De vorige economische agenda liep van 2016-2020*
2 *Zie bijlage 1 voor de volledige evaluatienotitie*

Waarvoor staan we aan de lat de komende jaren?

Naast de bestaande en op te stellen ruimtelijke en sociale agenda's en de overkoepelende visie 'Brainport maakt het in 2030' vormen de kernopgaven de belangrijkste onderlegger voor deze economische agenda. Uit de analyses, trends en ontwikkelingen en gesprekken blijken de volgende vijf kernopgaven centraal te staan de komende jaren in de Peel:

1. Versterken economische structuur (onderscheidend en divers)
2. Verbeteren aansluiting vraag- en aanbod arbeidsmarkt
3. Bevorderen totstandkoming duurzame, circulaire en innovatieve economie
4. Behouden vitaliteit en leefbaarheid landelijk gebied
5. Optimaliseren leef- en vestigingsklimaat
6. Bestuurlijk leiderschap en samenwerking

Vanuit de huidige situatie (waarbij de kernopgaven centraal staan) is het streefbeeld bepaald (wat willen we bereiken, ambitie en doelen), waarna vervolgens is bepaald hoe we daartoe willen komen (hoe gaan we dit bereiken, strategieën en acties). Dit vormt tevens de structuur van de economische agenda (zie figuur rechts).

Figuur: opbouw Positie en opbouw economische agenda de Peel 2022-2027

Wat willen we bereiken, ambities en doelen

Uitgangspunt van deze agenda is dat duurzame economische ontwikkeling niet hetzelfde is als economische groei. We streven naar economische ontwikkeling waarin we rekening houden met de brede welvaart en de omgeving. Groei is geen doel op zich en draagkracht en balans staan hierbij centraal. Daarnaast vinden we het belangrijk dat deze economische agenda geen blauwdruk vormt, maar dat ontwikkeling mogelijk is en dat de agenda zich kan aanpassen aan eventuele nieuwe relevante trends en ontwikkelingen. Omgeving, het (economisch) klimaat, prioriteiten en wet- en regelgeving veranderen constant. Dit betekent niet dat onze ambities en doelen veranderen, maar hoogstens de weg er naar toe. Samengevat luidt onze ambitie als volgt:

*"**De Peel máákt het!** De slimme maakindustrie is kenmerkend voor het economisch profiel van de Peel. De Peel is een trots en krachtig economisch onderdeel van de internationale topregio Brainport. We zijn dé werkplaats voor vernieuwing van Brainport."*

Binnen deze ambities werken we aan drie doelen:

1. Verdieping en verbreding van onze regionaal economische structuur (versterken waar we goed in zijn en tegelijkertijd minder kwetsbaar voor conjuncturele schommelingen)
2. Proeftuin voor vernieuwing in Brainport (bedenken van innovatieve oplossingen voor de vraagstukken van (over)morgen en passen deze toe)
3. Ruimtelijke randvoorwaarden op orde (werk maken van het vestigingsklimaat en daarbij doorbraken realiseren op vraagstukken die al te lang boven de markt zweven).

Hoe gaan we dit bereiken, strategieën en acties

Om hier uitvoering aan te geven maken we specifieke keuzes over waarop we onze inzet en middelen willen richten. We geloven in een meersporen-aanpak. Aan de hand van een zestal strategieën gaan we voortgang boeken op verschillende fronten: Business & innovatiestrategie; Human Capital-strategie; Leef- en vestigingsklimaat-strategie; Duurzaamheidsstrategie; Verbindingsstrategie; Brandingstrategie.

Per strategie hebben we bepaald wat we willen bereiken in de uitvoering, door ze vervolgens handen en voeten te geven in de vorm van een beperkt aantal acties per strategie. Deze brengen focus. Dit is wat we als regio gaan doen, dit is wat we gaan ondernemen de komende vijf jaar. Dit kunnen uitvoeringsacties zijn voor projecten en programma's, maar ook acties om bepaalde onderwerpen nader te verkennen, lobby te organiseren of beleidsmatig zaken te verankeren. Met andere woorden, een divers pakket aan handelingsperspectieven.

Uitgangspunt in de uitvoering is op de eerste plaats dat we ervoor zorgen dat partijen in hun kracht worden gezet en inzet plegen op datgene waar zij de meeste invloed op hebben. Op de tweede plaats gaan we in de uitvoering uit van wederkerigheid. Dit betekent: meedoen is halen én brengen. Alleen dan komen we samen tot resultaat.

Governance

De huidige manier van samenwerken is een eerste stap geweest in de regionaal economische samenwerking. Dit heeft ook tot concrete resultaten geleid, waaronder de oprichting van het Innovatiehuis de Peel. Tegelijkertijd zijn in de evaluatie voor de (toekomstige) samenwerking diverse verbeterpunten benoemd:

- meer focus op uitvoering en doen;
- minder vanuit de eigen gemeente denken en handelen, meer vanuit de Peel als geheel;
- minder wisselingen binnen het bestuur en de ambtelijke organisatie(s);
- meer vertrouwen in en mandaat voor uitvoerende partijen;
- meer agenderende rol richting triple helix-partners in en buiten de Peel;
- meer duidelijk over (gewenste) rol gemeente Helmond in de Peel.

De kernopgave is het (gebrek aan) bestuurlijk leiderschap en samenwerking.

In de praktijk blijkt dat het lastig is om over de eigen gemeentegrenzen heen te stappen en vanuit de regio als geheel te redeneren. De governance moet bijdragen aan het doorbreken van het kerktorendenken en zorgen voor meer vertrouwen tussen overheden, maar ook tussen overheid en werkgevers.

Daartoe is een voorstel voor de governance voor uitvoering van deze agenda ontwikkeld langs drie (organisatorische) principes: Slim, slank en slagvaardig. Deze wordt in los van de inhoudelijke agenda besproken en als mogelijk vastgesteld.

Inhoud

Hoofdstuk 1. Inleiding en uitgangspunten **9**
1.1 Inleiding 10
1.2 Proces 11
1.3 Naar nieuw regionaal economisch beleid 13
1.4 ... met een krachtig regionaal ecosysteem in Brainport ... 14
1.5 ... en een opgave in de Peel 15

Hoofdstuk 2. De Peel langs de meetlat **16**
2.1 Inleiding 17
2.3 Kernopgaven regio de Peel 19

Hoofdstuk 3. De Peel 2027: Ambitie en doelen **20**
3.1 Inleiding 21
3.2 Visie op economische ontwikkeling 22
3.3 Ambitie de Peel 2022-2027 23
3.4 Ambitie vertaald in doelen 24

Inhoud

In de Peel gaan we voor... 27
In de Peel gaan we voor... 28
3.5 Uitgangspunten strategieën 29

Hoofdstuk 4. Strategieën en maatregelen 30
4.1 Inleiding 31
Zes strategieën waarbinnen we concrete acties gaan uitvoeren de komende jaren: 32

Hoofdstuk 5. Organisatie en uitvoering 51
5.1 Inleiding 52

Hoofdstuk 6. Bijlagen 53
Bijlage 1:Evaluatienotitie de Peel 54
Bijlage 2:Feiten en cijfers opgaven de Peel 63
Bijlage 3:Relevante trends en ontwikkelingen de Peel 69

01

Inleiding en uitgangspunten

1.1 Inleiding

Regio de Peel werkt hard aan samenwerking

In het voorjaar van 2016 zijn de visie '*De Peel maakt het in Brainport 2030*' en de bijbehorende economische agenda '*De Peel maakt het in Brainport - Samenwerken aan een adaptieve economie in de Peel 2016-2020*' in alle Peelgemeenten vastgesteld. De visie en de agenda vormden het startpunt om de samenwerking in de Peel op een andere manier vorm te geven. Beide documenten zijn nadrukkelijk door de multiple helix partners (bedrijfsleven, overheid, onderwijs en maatschappelijk middenveld) opgesteld. Daarmee is de toon gezet voor een nieuwe manier van samenwerken. Doel van deze samenwerking is 'het leveren van een proactieve, herkenbare en onderscheidende bijdrage aan de economische en ruimtelijke ontwikkeling van de Peel binnen Brainport en de Metropoolregio Eindhoven' met een overall focus op 2030. Dit heeft mede geleid tot de oprichting van Innovatiehuis de Peel.

Voortbouwen aan de hand van een nieuwe agenda

De vorige agenda liep tot 2020 en heeft tot verschillende mooie resultaten geleid. 2021 is benut om met elkaar hierop voort te bouwen en een nieuwe agenda voor de komende jaren op te stellen. Er is behoefte aan actualisatie van de agenda en dit past ook bij de nieuwe fase van samenwerking. Een agenda die als vertrekpunt neemt wat de laatste jaren is opgebouwd in de Peel, die rekening houdt met de impact van Corona, nieuwe trends en ontwikkelingen, maar bovenal een agenda die uitvoeringsgericht is. Dit betekent dat de agenda (inhoudelijke) focus heeft en op draagvlak van stakeholders moet kunnen rekenen. Maar ook krachtige (bestuurlijke) aansturing van de agenda en voldoende uitvoeringskracht vragen in dit verband aandacht. Met deze geactualiseerde economische agenda slaan we de piketpalen voor de samenwerking en economische ontwikkeling in de regio voor de komende jaren.

De Peel maakt het in Brainport

Samen werken aan een adaptieve economie in De Peel

1.2 Proces

Hoe is deze economische agenda tot stand gekomen?

Deze nieuwe, geactualiseerde economische agenda is het resultaat van een interactief proces met verschillende spelers in de regio. Alleen dan kan er voldoende draagvlak voor de agenda en eigenaarschap voor de uitvoering worden gecreëerd bij stakeholders. Gedurende verschillende momenten in het proces is gesproken met verschillende type betrokkenen. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen de zogenaamde schil 1 (ambtelijke begeleidingsgroep, vertegenwoordigers van Waterschap Aa en Maas, VNO-NCW en het Innovatiehuis de Peel); schil 2 (vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, onderwijs, samenwerkingsverbanden en uitvoeringsorganisaties) en schil 3 (bestuurders Peelgemeenten).

Een goede evaluatie als startpunt voor de nieuwe agenda ...

Voordat er met betrokkenen vooruit is gekeken, is nadrukkelijk gekozen om eerst terug te blikken naar de agenda 2016-2020. Aan de hand van een onafhankelijke kwalitatieve evaluatie is gekeken naar de doeltreffendheid (zijn de beoogde resultaten gerealiseerd) en de doelmatigheid (hoe effectief verliep de samenwerking) van de ondernomen activiteiten. Deze evaluatie, in combinatie met deskresearch, heeft geleid tot een bondige evaluatienotitie. En vormde het startpunt voor de agenda 2022-2027. De hoofdpunten hiervan zijn op de volgende pagina samengevat en in bijlage 1 nader toegelicht.

... om vervolgens met betrokkenen te bepalen waar we over vijf jaar willen staan

De evaluatie laat de waarde van de vorige agenda zien en maakt ook de verbeterpunten en kansen inzichtelijk. Zowel voor de inhoud als voor de wijze van samenwerken. Aan de hand van een interactief proces waarbij betrokkenen uit alle drie de schillen zijn meegenomen is vervolgens bepaald wat de inhoudelijke ambities, doelen, strategieën en speerpunten hierbinnen zijn voor de komende jaren. Het resultaat is een agenda met een duidelijke prioritering en verbinding tussen verschillende sectoren en beleidsvelden.

Hoofdpunten vervolg regionale samenwerking de Peel

Op basis van adviezen evaluatie (zie bijlage 1)

Economische samenwerking De Peel

Breid de **samenwerking** uit

Werk aan **vertrouwen** en **draagvlak** bij **gemeentebesturen**

Schenk **vertrouwen** en stel **uitvoering centraal**

Opgave centraal: **verbind** de economische agenda met de **ruimtelijke** en **sociale agenda**

Doe én **laat zien** wat je doet

Triple helix als uitgangspunt voor de strategieën, maatregelen en governance

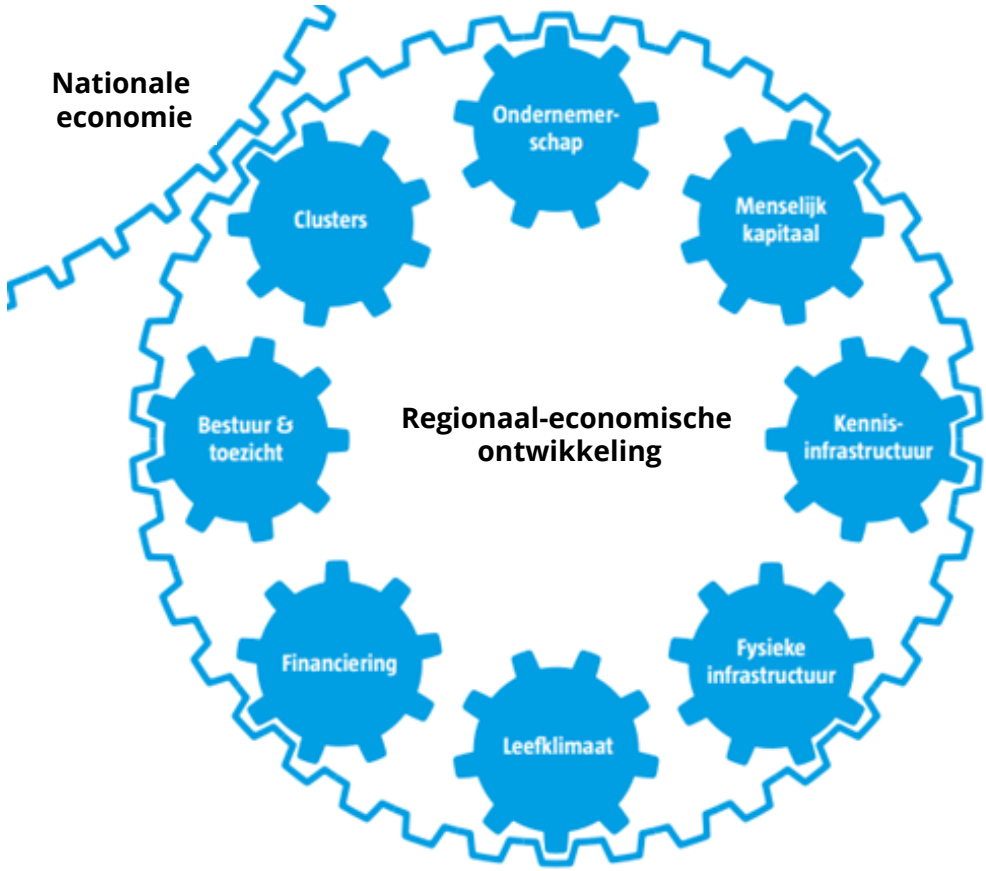
1.3 Naar nieuw regionaal economisch beleid ....

Goed regionaal economisch beleid vraagt afstemming met verschillende schaalniveau's

Het belang van regio's voor economische ontwikkeling wordt steeds meer erkend. De regio als 'motor van economische ontwikkeling' vormt steeds vaker de basis voor (economisch) beleid. Maar ook het verbeteren van de kwaliteit van leven (brede welvaart met hierin thema's als onderwijs, leefomgeving, milieu en veiligheid) krijgt steeds vaker een plaats in beleid op verschillende schaalniveau's. Er is dus dringend behoefte aan regionaal economisch beleid waarin nationale, provinciale, regionale economische agenda's op elkaar zijn afgestemd en elkaar versterken. Alleen zo kan op een effectieve en efficiënte wijze worden bijgedragen aan de brede welvaart en het oplossen van maatschappelijke opgaven.

De 'nieuwe' regionale agenda's zijn gebaseerd op een gezamenlijke strategie waarin beleidsdomeinen worden gecombineerd. Het is de rol van de Peelgemeenten om een gezamenlijke strategie te formuleren (met als resultaat dat de neuzen in dezelfde richting staan) en allianties te sluiten tussen publieke en private partijen (de Peel als onderdeel van Brainport) en met hogere overheden (Rijk, Provincie, Metropoolregio Eindhoven).

We durven hierbij te kijken naar successen elders en ons hierbij te laten inspireren en dit te vertalen naar de economische (kern)waarden en (kern)opgaven in de Peel. Al ben je zelf onderdeel van een sterke regio, het is raadzaam om (ook) te blijven kijken naar en leren van andere succesvolle regio's. Zulke regio's richten zich met hun economisch beleid en acties op factoren die belangrijk zijn voor ontwikkeling en innovatie (zie figuur). En dragen bij aan toename van de brede welvaart, het oplossen van maatschappelijke opgaven en het creëren van aantrekkelijke plekken om te wonen en te werken.

Figuur: 8 factoren zijn belangrijk voor regionaal-economische ontwikkeling

1.4 … met een krachtig regionaal ecosysteem in Brainport …

Innovatieve ecosystemen kenmerken zich door samenhang en samenwerking. Vaak terug te zien in o.a. gedeelde agenda's en technology roadmaps. In deze ecosystemen werken bedrijven, overheden en kennisinstellingen nauw samen in specifieke technologiegebieden, aan specifieke missies en kennisintensieve industrieën.

Innovatieknoopppunten als belangrijke aanjager ecosysteem

Binnen deze ecosystemen zijn fysieke plekken, zoals campussen, fieldlabs en living labs, cruciaal als innovatieknooppunten. De Peel kent met Foodtech, de Automotive Campus en Smart Industry Fieldlab drie van dit soort innovatieknooppunten. Op dit soort innovatieknooppunten vinden het MKB, startups, grote bedrijven, kennisinstellingen, overheden en onderwijsinstellingen uit de regio elkaar. Zij werken vaak multidisciplinair samen in onderzoek, kennis valoriseren, talent opleiden en in de efficiënte benutting van (dure) onderzoeks- en innovatie-infrastructuur. Hier wordt ook de verbinding gelegd met nationale en internationale netwerken en programma's. In de Brainport-regio speelt de triple helix een belangrijke rol om te zorgen voor een goede aansluiting en wisselwerking tussen het nationale innovatiebeleid en de innovatiedynamiek op regionaal niveau. Dit vertaalt zich in een goede positie van Zuidoost-Noord-Brabant op het gebied van sterkte van ecosysteem voor ondernemerschap. Met als uitdaging om als regio optimaal aan te haken op het missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid.

Het vertrekpunt in de Brainport-regio is zonder meer gunstig. Uit diverse onderzoeken blijkt dat de Brainport-regio tot de meest krachtige ecosystemen van ons land behoort (zie figuren).

1.	(-)	Delft en Westland	
2.	(-)	Zuidoost-Noord-Brabant	
3.	(↑2)	Groot-Amsterdam	
4.	(-)	Aggl. Leiden en Bollenstreek	
5.	(↑5)	Overig Groningen	
6.	(↓3)	Aggl. 's-Gravenhage	
7.	(↑2)	Arnhem/Nijmegen	
8.	(↓1)	Utrecht	
9.	(↑2)	Agglomeratie Haarlem	
10.	(↓2)	Twente	
11.	(↑7)	Zuid-Limburg	
12.	(↓6)	Veluwe	
13.	(↓1)	Het Gooi en Vechtstreek	
14.	(↑10)	Zuidwest-Overijssel	
15.	(-)	Groot-Rijnmond	
16.	(↑5)	IJmond	
17.	(↓3)	Noordoost-Noord-Brabant	
18.	(↑10)	Alkmaar en omgeving	
19.	(↑4)	Midden-Noord-Brabant	
20.	(↓7)	Kop van Noord-Holland	
21.	(↓4)	West-Noord-Brabant	
22.	(↑11)	Zaanstreek	
23.	(↑7)	Noord-Limburg	
24.	(↑3)	Flevoland	
25.	(↓9)	Zuidoost-Zuid-Holland	
26.	(-)	Noord-Drenthe	
27.	(↑9)	Delfzijl en omgeving	
28.	(↓8)	Zuidwest-Friesland	
29.	(↓4)	Achterhoek	
30.	(↓8)	Oost-Zuid-Holland	
31.	(↓12)	Overig Zeeland	
32.	(↑2)	Zuidwest-Gelderland	
33.	(↓4)	Noord-Overijssel	
34.	(↑3)	Zuidoost-Friesland	
35.	(-)	Midden-Limburg	
36.	(↓5)	Zeeuwsch-Vlaanderen	
37.	(↑1)	Noord-Friesland	
38.	(↑2)	Zuidwest-Drenthe	
39.	(-)	Oost-Groningen	
40.	(↓8)	Zuidoost-Drenthe	

Noot: tussen haakjes zijn verschuivingen op de ranglijst ten opzichte van de meting van 2018 weergegeven.

Figuur: Stadsregio's naar sterkte van ecosysteem voor ondernemerschap, Birch, 2020.

	West -NB	Δ	Midden -NB	Δ	Noordoost-NB	Δ	Zuidoost-NB	Δ
Instituties	1,00	↗	1,00	↗	1,00	↗	1,00	↗
Cultuur	0,91	↘	0,92	↗	0,92	↘	0,95	↗
Infrastructuur	0,99	↘	0,90	↘	0,97	↘	0,92	↘
Vraag	1,01	↘	0,86	-	0,98	↘	1,15	↘
Financiering	0,97	↗	0,97	↗	0,97	↗	0,97	↗
Talent	0,91	↘	0,93	↘	0,97	↗	1,02	↗
Kennis	0,80	↘	0,77	↘	0,94	↘	2,75	↗
Diensten	0,95	↗	0,93	↘	0,91	↗	0,95	-
Netwerken	0,56	↗	0,69	↗	0,65	↘	2,19	↗
Leiderschap	0,34	↘	0,55	↘	0,46	↘	1,98	↘
Total score	8,46	↘	8,53	↘	8,77	↘	13,90	↗

Noot: delta is gebaseerd op de verandering tussen de metingen van 2018 en 2020

= Score < 0,95

= Score > 1,05

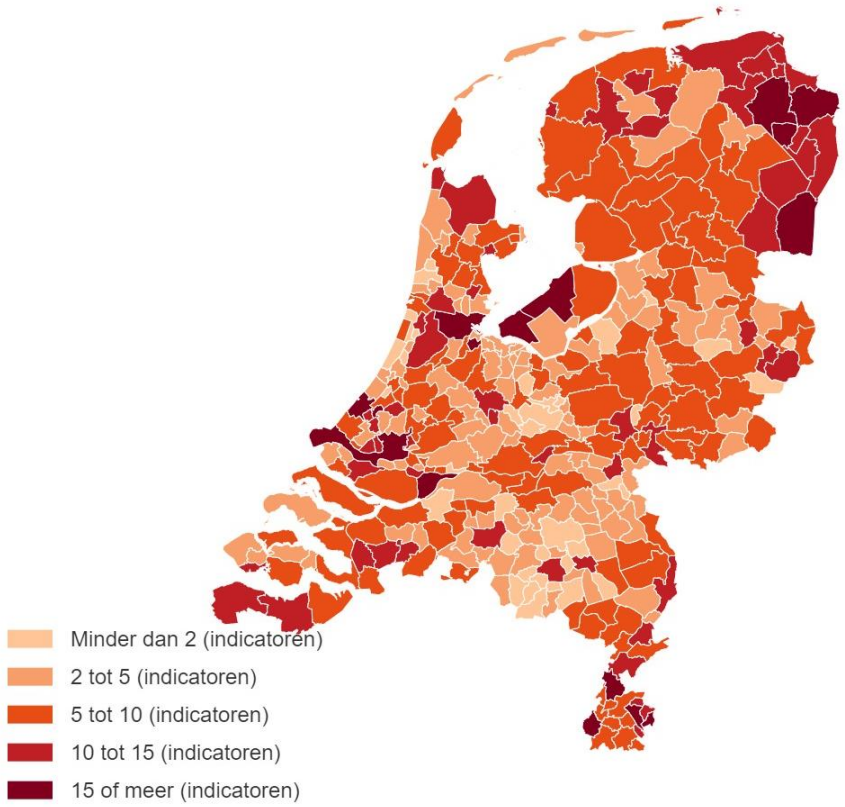
Figuur: Scores elementen stadsregio's in provincie Noord-Brabant. Utrecht, University, Birch, School of Economics, 2020.

1.5 … en een opgave in de Peel

Voor de Peel, als subregio van Brainport, blijkt echter dat het ecosysteem nog onvoldoende is ontwikkeld[3]. Met de komst van Innovatiehuis de Peel in 2017 is een eerste stap gemaakt in het versterken van de verbinding tussen sectoren en ondernemers in de Peel. Ondanks de nabijheid, het ondernemerschap en de 'ons kent ons'-cultuur is samenwerking tussen ondernemers onderling echter geen vanzelfsprekendheid. Laat staan dat bedrijfsleven, overheid en onderwijs gezamenlijk optrekken rond regionale opgaven.

Elementen van het Peelse ecosysteem die matig scoren zijn onder meer de *infrastructuur* (mobiliteitsvraagstuk), *talent* (de vertegenwoordiging van hoger opgeleiden in de beroepsbevolking), *diensten* (het aandeel van zakelijke diensten en persoonsgerichte economie in de regionaal economische structuur) en *leiderschap* (vermogen om richting te kunnen geven aan collectieve actie). Hierdoor draagt het ecosysteem in de Peel nu nog in onvoldoende mate bij aan het verdienvermogen en de maatschappelijke impact. Ook maakt de subregio te weinig gebruik van het netwerk en het ecosysteem van Brainport.

Overigens dragen regionale ecosystemen substantieel bij aan een inclusieve samenleving. Effectieve netwerken van bedrijven, innovatie-initiatieven, onderwijsinstellingen, re-integratie en werkgelegenheidsprojecten zijn bij uitstek regionaal georganiseerd. Brede welvaart wordt 'ontwikkeld en verdiend' in ecosystemen (zie figuur). En dat is een (extra) reden om te werken aan een krachtig(er) ecosysteem in de Peel.

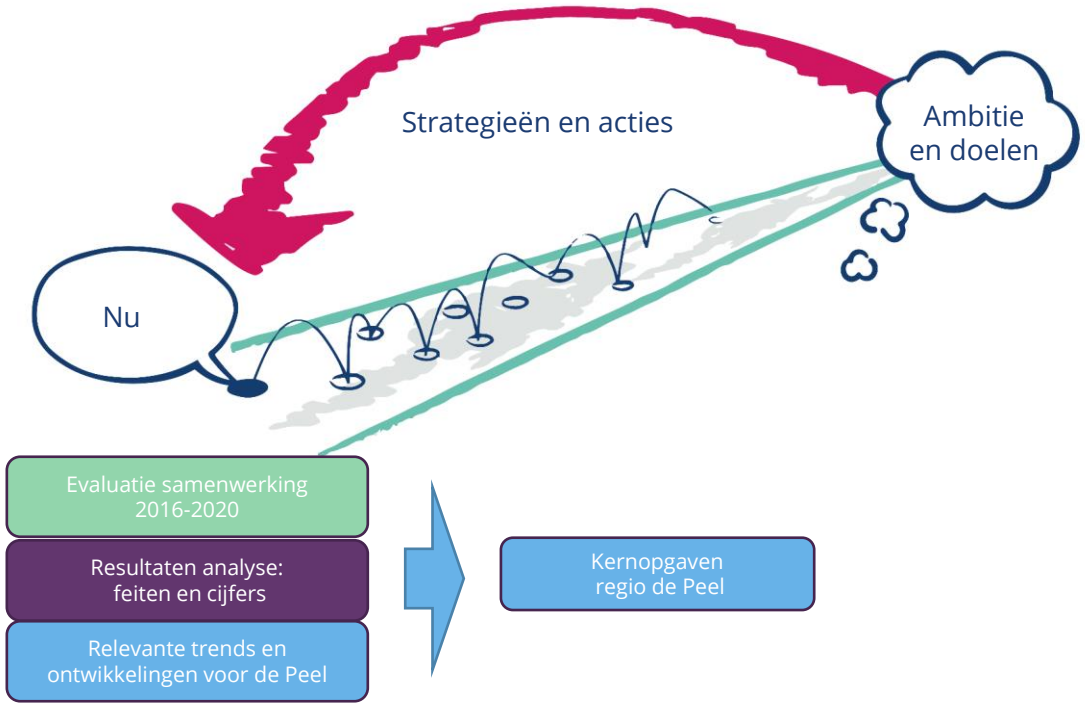

Figuur: Aantal indicatoren (totaal 33) waarin gemeenten in het onderste kwart van gemeenten staan, Brede Welvaartsmonitor., CBS, 2021.

3 *Zie bijlage 1 (evaluatienotitie de Peel) en bijlage 2 (feiten en cijfers opgaven de Peel)*

02

De Peel langs de meetlat

Figuur: Van kernopgaven naar visie (ambities en doelen), naar bepalen hoe daartoe te komen (strategieën en speerpunten)

2.1 Inleiding

Feiten en cijfers brengen de huidige situatie in beeld ...

Naast de evaluatie (bijlage 1) die is uitgevoerd is het ook goed om een 'foto' te maken van de huidige situatie. De analyse (feiten en cijfers en bestaande beleidskaders) brengt het speelveld en de uitgangssituatie in beeld (bijlage 2).

... en leiden in combinatie met trends en ontwikkelingen ...

Om koers te bepalen is het zaak om de uitgangssituatie 'nu' te confronteren met de trends en ontwikkelingen die spelen en de komende jaren gaan spelen. Hierbij is nadrukkelijk gekeken naar ontwikkelingen voor de kortere termijn op sectorniveau, maar ook de bredere maatschappelijke ontwikkelingen voor de langere termijn. En is ingezoomd wat dit betekent voor de Peel. Dit staat nader toegelicht in bijlage 3.

... tot de kernopgaven voor de Peel de komende periode

De evaluatie van de vorige agenda, de feiten en cijfers en trends en ontwikkelingen leiden samen tot een gezamenlijk beeld van de kernopgaven in de Peel: waar willen we als regio op anticiperen en wat verdient focus in deze agenda. Deze kernopgaven zijn nadrukkelijk met de verschillende betrokkenen getoetst, aangescherpt en geprioriteerd. Vanuit de huidige situatie (Nu), waarbij de kernopgaven centraal staan is het streefbeeld bepaald (Ambitie en doelen), waarna terug is geredeneerd hoe we daartoe willen komen (Strategieën en acties).

2.2 Samenvatting analyse

Analyse: hoofdpunten sociaaleconomische structuur

Kijkend naar de sociaaleconomische structuur, vallen een aantal zaken op in de regio (zie bijlage 2 voor een nadere toelichting):

- De demografische druk (de verhouding van de niet-beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking) is lager dan provinciaal en landelijk gemiddeld, maar stijgt wel sneller en komt naar verwachting in 2030 op Nederlands niveau
- Het onderwijsniveau beroepsbevolking bevat relatief veel middelbaar opgeleide beroepsbevolking in alle Peelgemeenten[4]
- Industrie, handel en landbouw zijn relatief oververtegenwoordigd in de Peel
- Persoonsgerichte economie[5] is bovenmatig ontwikkeld in het westen van Zuidoost-Brabant, sterk onderontwikkeld in het oosten (de Peel)
- Relatief veel exporterende bedrijven en zzp-ers
- In de Peel is de groei van de werkgelegenheid overeenkomstig met Noord-Brabant en het Nederlands gemiddelde
- In alle gemeenten is het aantal vestigingen toegenomen. Dit is overeenkomstig met Noord-Brabant, maar wel onder het Nederlands gemiddelde
- Grootste toekomstige banenmotor de Peel: hightech-bedrijvigheid (maakindustrie, food etc.) en persoonsgerichte economie
- Er is sprake van grote krapte op arbeidsmarkt in ICT, zorg, techniek/maakindustrie: zowel praktisch als hoogtechnologische banen.

Relevante trends en ontwikkelingen voor de Peel

Kijkend naar de trends en ontwikkelingen op verschillende schaalniveau's (zowel internationaal, landelijk als lokaal) en in verschillende sectoren, onderscheiden we een aantal trends en ontwikkelingen die specifiek van belang zijn voor de Peel op economisch gebied (zie bijlage 3 voor een compleet overzicht van relevante trends en ontwikkelingen met hierbij wat dit betekent voor de Peel):

- Netwerk- en clustervorming: Er zijn al diverse clusters aanwezig, maar deze manier van werken is nog geen echte kracht van de Peel.
- Schaalsprong, de verstedelijkingsopgave: Door verdichting van centra en het creëren van mobiliteitshubs zal het aantal inwoners, arbeidsplaatsen en mobiliteit fors vergroten. In het buitengebied neemt de druk op de ruimte toe, terwijl landschap en leefomgeving van toenemend belang zijn als vestigingsvoorwaarde
- Strijd om talent: Het behouden en aantrekken van talent en ontwikkeling van het huidige arbeidspotentieel vormen een grote uitdaging. Zowel op het gebied van techniek en ICT, als op het gebied van zorg zit een grote opgave.
- Transitie landbouwsector: Landelijk, maar ook zeker voor de Peel een ontwikkeling met grote gevolgen voor de primaire sector en het zoeken naar nieuwe economische dragers in het buitengebied.
- Verduurzaming: Energietransitie, circulariteit en klimaatadaptatie zijn kernbegrippen voor ontwikkelingen de komende jaren. Aan de ene kant kan dit leiden tot verhoogde druk, aan de andere kant kan dit leiden tot nieuwe technieken, innovaties, kansen en verdienmodellen.

4 *Middelbaar opgeleide beroepsbevolking: bovenbouw havo/vwo, mbo-2, mbo-3 en mbo-4 (naar indeling CBS)*

5 *Met persoonsgerichte economie worden sectoren bedoeld die niet onder informatiegerichte of materiaalgerichte activiteiten vallen. Hierbij valt te denken aan zorg, onderwijs, consumentendiensten, cultuur, recreatie.*

2.3 Kernopgaven regio de Peel

Kijkend naar de analyses, feiten en cijfers, trends en ontwikkelingen, beleidsmatige focus[6] en input uit interviews en bijeenkomsten gelden er zes economische kernopgaven voor de Peel de komende jaren. Aan de slag gaan met deze kernopgaven betekent niet alleen een sterkere economische positie, maar leveren uiteindelijk een bijdrage aan de brede welvaart en maatschappelijke opgaven die in de Peel spelen.

1. Versterken economische structuur: Hoe zorgen we ervoor dat de zes speerpuntsectoren[7] zich verder kunnen ontwikkelen? Hoe dragen zij bij aan een gezonde economische ontwikkeling, een onderscheidende identiteit en de (internationale) concurrentiekracht van Brainport? Hoe versterken we de diversiteit (en daarmee robuustheid) van onze regionale economie, bijvoorbeeld door het versterken van de persoonsgerichte economie? Wat betekenen de regionale schaalsprong en ambities van de regio voor de ontwikkeling van de Peel als geheel en van het aantal arbeidsplaatsen in het bijzonder?

2. Verbeteren aansluiting vraag- en aanbod arbeidsmarkt: Hoe verbeteren we de afstemming tussen onderwijs en bedrijfsleven zodat we onze talenten beter kunnen ontwikkelen en behouden en zodoende ervoor zorgen dat bedrijven en instellingen in de Peel aan voldoende en juist geschoold personeel (blijven) komen? Hoe zorgen we dat (ook) nieuw werk wordt gecreëerd dat aansluit op de competenties van onze beroepsbevolking?

3. Bevorderen totstandkoming duurzame, circulaire en innovatieve economie: Hoe maken we onze bedrijvigheid, werklocaties en centrumgebieden door diverse duurzaamheidsmaatregelen toekomstbestendig (energieneutraal, circulair en klimaatadaptief). En zo bijgedragen aan de klimaatdoelstellingen van de Metropoolregio Eindhoven en aan het verminderen van de gevolgen van de wereldwijde klimaatverandering?

4. Behouden vitaliteit en leefbaarheid landelijk gebied: Hoe behouden we ons kenmerkende buitengebied met (voldoende) ruimte voor vernieuwing, om (ruimtelijke) ontwikkelingen in de Peel mogelijk te maken en het buitengebied meer in balans (gezonder, veiliger) te krijgen? En de relatie tussen stedelijk gebied en landelijk gebied te versterken?

5. Optimaliseren leef- en vestigingsklimaat: Op welke manier kunnen we onze centrum- en winkelgebieden vitaal houden en daarmee de leefbaarheid van onze dorpen en wijken op peil houden. En hoe kunnen we de bereikbaarheid van de Peel verbeteren en voldoende ruimte voor bedrijventerrein realiseren?

6. Bestuurlijk leiderschap en samenwerking: In de praktijk blijkt dat het lastig is om over de eigen gemeentegrenzen heen te stappen en vanuit de regio als geheel te redeneren. Hoe kunnen we kerktorendenken doorbreken en zorgen voor vertrouwen tussen overheden, maar ook tussen overheid en werkgevers?

6 *Zowel op lokaal niveau, als op regionaal niveau met in het bijzonder de Regionale Ontwikkelstrategie De Peel welke naar verwachting begin 2022 wordt vastgesteld*

7 *In de vorige agenda (2016-2020) zijn vijf speerpuntsectoren voor de Peel geïdentificeerd. Dit zijn: Agro & food, Automotive, Slimme maakindustrie, Zorg en Vrijetijdseconomie. In deze agenda kiezen we ervoor om Agro & Food los te koppelen omdat de opgaven, activiteiten en kansen sterk verschillen. Zie bijlage 1 (evaluatienotitie) voor een nadere toelichting op de speerpuntsectoren.*

03

De Peel 2027: Ambitie en doelen

De ambitie en doelen vormen de koers, met daarin ruimte om bij te sturen als de situatie daarom vraagt

3.1 Inleiding

De vorige hoofdstukken geven een duidelijk beeld van de economische kernopgaven die gelden voor de Peel. In dit hoofdstuk beantwoorden we de vraag welke ambitie en doelen we ons als de Peel stellen om deze opgaven te lijf te gaan.

In de volgende paragraaf lichten we onze bredere visie op de gewenste economische ontwikkeling in de Peel toe (paragraaf 3.2). Vervolgens zoomen we in: welke ambitie leggen we neer voor de komende periode (paragraaf 3.3)? En welke doelen horen hierbij (paragraaf 3.4)? Tenslotte gelden een aantal uitgangspunten voor de strategieën, welke in het volgende hoofdstuk worden toegelicht en waarin de vraag wordt beantwoord: wat gaan we doén (paragraaf 3.5)?

We vinden het belangrijk dat deze economische agenda geen blauwdruk vormt, maar dat ontwikkeling mogelijk is en dat de agenda zich kan aanpassen aan eventuele nieuwe relevante trends en ontwikkelingen. Omgeving, het (economisch) klimaat, prioriteiten en wet- en regelgeving veranderen constant. Dit betekent niet dat onze ambities en doelen veranderen, maar hoogstens de weg er naar toe.

3.2 Visie op economische ontwikkeling

Duurzame economische ontwikkeling ≠ economische groei

De economische agenda kent, net als de vorige agenda, in de kern een economische ambitie. De economische agenda gaat hierbij uit dat economische ontwikkeling in samenhang moet worden gezien met sociaal en ecologisch kapitaal. Op de eerste plaats draagt economische ontwikkeling bij, maar is ook afhankelijk van het sociaal kapitaal (opleiding en onderwijs, inkomen, geluk). Op de tweede plaats is economische ontwikkeling afhankelijk de kaders van het ecologische kapitaal (omgeving, luchtkwaliteit, natuur).

Anders dan de vorige agenda, heeft deze nieuwe agenda een meer integrale insteek. Dit betekent dat we bij het streven naar economische ontwikkeling rekening houden met de brede welvaart en de omgeving. Uitgangspunt is dat het één niet ten koste gaat van het andere. Anders gezegd: groei is geen doel op zich en iedereen moet mee kunnen doen. Draagkracht en balans zijn uitgangspunten.

Maar wel focus op economie, om zo bij te dragen aan brede welvaart en een omgeving in balans

De economische agenda vormt echter niet het kader voor sociaal beleid of ecologisch beleid in de Peel. De focus van de agenda betreft het economische kapitaal. Welke ambities en doelen horen bij voor de Peel beoogde economische ontwikkeling (zie volgende pagina)? En wat kunnen we doen vanuit dit domein om bij te dragen aan de bredere ambities (= brede welvaart en een omgeving in balans)?

Figuur: Duurzaam economisch ontwikkelmodel (bron: Seinpost)
Binnen het economisch kapitaal wordt gestreefd naar economische ontwikkeling
Binnen het sociale kapitaal wordt gestreefd naar brede welvaart
Binnen het ecologische kapitaal wordt gestreefd naar een omgeving in balans
Voor een duurzame economische ontwikkeling moet bovenstaand met elkaar in samenhang worden gezien. Draagkracht en balans zijn uitgangspunten

3.3 Ambitie de Peel 2022-2027

De Peel máákt het!

De **slimme maakindustrie** is kenmerkend voor het economisch profiel van de Peel. Onze ambitie luidt als volgt: "*De Peel is een trots en krachtig economisch onderdeel van de internationale topregio Brainport. We zijn* ***dé werkplaats voor vernieuwing van Brainport***".

Wat we willen bereiken is (1) verdieping en verbreding van onze regionaal economische structuur. Daarmee versterken we waar we goed in zijn en maken we ons tegelijkertijd minder kwetsbaar voor conjuncturele schommelingen. We gaan anders samenwerken en leggen **verbindingen ter versterking** van ons **ecosysteem.** En zorgen we ervoor dat onze **regio in balans** blijft. We willen een (2) proeftuin zijn voor vernieuwing in Brainport. We bedenken **innovatieve oplossingen** voor de **vraagstukken van (over)morgen** en passen deze toe. En we zorgen dat we de (3) ruimtelijke randvoorwaarden op orde hebben. Door werk te maken van het **vestigingsklimaat** en daarbij doorbraken te realiseren op vraagstukken die al (te) lang boven de markt zweven, zoals het regionale bedrijventerrein en infrastructuur.

Dit alles ingebed in een omgeving waar het goed wonen, werken en ondernemen is. Vanuit de krachtige waarden van het gebied (**pionieren**, **doe-mentaliteit**) en **sterke onderlinge verbondenheid** zetten we gericht in op het **duurzaam realiseren** van brede welvaart. We zijn trots op onze regio en we zijn een voorbeeld in het combineren en verbinden van **economische welvaart, fijne leefomstandigheden, gezondheid en natuurwaarden**.

Figuur: Duurzaam economisch ontwikkelmodel, focus op economie (bron: Seinpost)

3.4 Ambitie vertaald in doelen

Ambitie geeft richting aan wat we willen bereiken

We durven de lat hoog te leggen in de Peel. We gaan voor een heldere positionering van de Peel en binnen de regio als dé werkplaats voor vernieuwing van Brainport. Om dit te bereiken kiezen we voor de drie hoofddoelen:

1. Verdieping en verbreding van onze regionaal economische structuur
2. Proeftuin voor vernieuwing
3. Ruimtelijke randvoorwaarden op orde

Met de doelen zorgen we voor een eenduidig beeld wat we hieronder verstaan

We zorgen ervoor dat voor iedereen duidelijk is wat we verstaan onder deze hoofddoelen. Alleen op die manier kunnen we bepalen of we samen op dezelfde weg zitten en aan het einde van de rit bepalen of we onze ambities als regio hebben behaald. Op de volgende pagina's wordt per doel gedefinieerd wat we hier precies onder verstaan en wat we willen bereiken.

In de Peel houden we van concreet en doen. Dit betekent dat we per hoofddoel enkele subdoelen formuleren. Aan de ene kant als sturingsmechanisme (wat is de voortgang). Aan de andere kant om niet alleen in de volledige breedte, maar ook op sectorniveau specifiek te maken wat we willen bereiken binnen de Peel. Hiermee concretiseren we onze gewenste economische ontwikkeling en wat we hierin belangrijk vinden.

Op de volgende pagina's zijn de drie doelen voor de economische ontwikkeling in de Peel nader toegelicht.

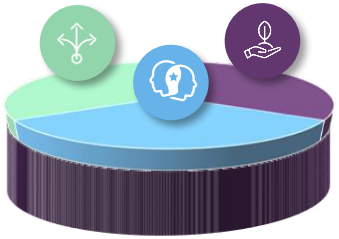

We kiezen voor economische ontwikkeling ten gunste van brede welvaart en omgeving in balans

3 doelen om de economische ontwikkeling te stimuleren

In de Peel gaan we voor…

Economisch kapitaal
Economische ontwikkeling

Sociaal kapitaal
Brede welvaart

Ecologisch kapitaal
Omgeving in balans

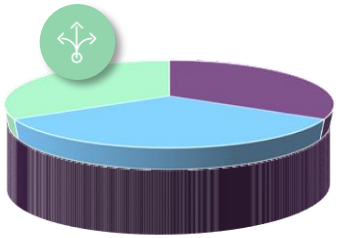
1. **Verdiepen en verbreden economische structuur**
   Een onderscheidend en robuust ecosysteem

2. **Proeftuin voor vernieuwing**
   Werken aan de (maatschappelijke) opgaven van (over)morgen in de Peel

3. **Ruimtelijke randvoorwaarden op orde**
   Optimaal vestigingsklimaat waarin groei en kwaliteit hand in hand gaan

In de Peel gaan we voor…

Economisch kapitaal
Economische ontwikkeling

Sociaal kapitaal
Brede welvaart

Ecologisch kapitaal
Omgeving in balans

1.

Verdiepen en verbreden economische structuur

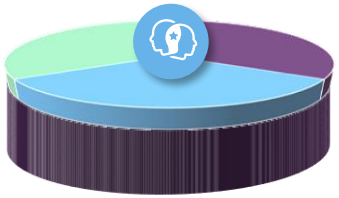
Een onderscheidend en robuust ecosysteem

- ✓ Een **sterk ecosysteem** van onderling verbonden bedrijfssectoren/-clusters en innovatieknooppunten. Lokaal, in Brainport en met andere relevante (inter)nationale kennisintensieve regio's (bv. Venlo, Foodvalley etc.)
- ✓ Bovengemidelde kwalitatieve **economische groei speerpuntsectoren**[8]
- ✓ **Toename aandeel banen** in de regionaal economische structuur van de **persoonsgerichte economie:** zorg, persoonlijke dienstverlening, onderwijs, toeristisch en recreatieve sector
- ✓ **Regio in balans**: in **stand houden** huidige **verhouding totaal aantal woningen : arbeidsplaatsen.** De Peel in balans: **1 extra woning, 1 extra baan**

8 *Zes speerpuntsectoren voor de Peel: Agro, Foodtech, Automotive, Slimme maakindustrie, Zorg, Vrijetijdseconomie. Onder 'kwalitatieve economische groei' verstaan we de ontwikkeling van bedrijven en instellingen op het gebied van ontwikkelen van kennis (deze groei is oneindig), het ontwikkelen van producten en diensten zonder grondstofgebruik (deze groei is ook oneindig), een toename van het gebruik van herbruikbare grondstoffen en de afname van het gebruik van niet-herbruikbare grondstoffen (dit zorgt voor duurzame modellen), en het streven naar welzijn van werknemers en consumenten.*

In de Peel gaan we voor...

Economisch kapitaal
Economische ontwikkeling

Sociaal kapitaal
Brede welvaart

Ecologisch kapitaal
Omgeving in balans

2.

Proeftuin voor vernieuwing

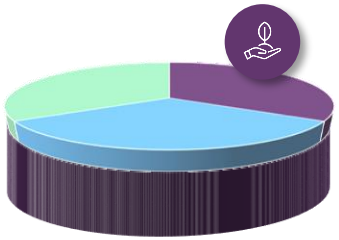
Werken aan de opgaven van (over)morgen in de Peel

- ✓ **Missiegedreven innovatiebeleid** vergroot toegevoegde waarde **business innovation** speerpuntsectoren[9]
- ✓ Een **optimaal functionerende arbeidsmarkt** met **voldoende personeel** voor alle Peelse bedrijvigheid en instellingen.
- ✓ Een **vitaal buitengebied** met **duurzame landbouw** en **nieuwe economische dragers**
- ✓ **Duurzame, toekomstbestendige bedrijventerreinen** en **centrumgebieden**

9 *Speerpunstsectoren zoals opgesteld in de vorige economische agenda zijn: Agro & Food, Automotive, Slimme maakindustrie, Zorg en Vrijetijdseconomie*

In de Peel gaan we voor…

Economisch kapitaal
Economische ontwikkeling

Sociaal kapitaal
Brede welvaart

Ecologisch kapitaal
Omgeving in balans

3.

Ruimtelijke randvoorwaarden op orde

Optimaal vestigingsklimaat

- ✓ Een **gezonde regionale bedrijventerreinmarkt**
- ✓ **Vitale centrum- en winkelgebieden** in iedere Peel-gemeente
- ✓ **Goed bereikbare werklocaties**: fysiek en digitaal
- ✓ **Kwalitatief** en **kwantitatief goede huisvesting** voor **arbeidsmigranten**

3.5 Uitgangspunten strategieën

6 strategieën om de ambitie en doelen te bereiken

Aangeven wat we willen bereiken (ambitie en doelen) is één, maar met elkaar daartoe komen (strategie en uitvoering) is een tweede. Om hier uitvoering aan te geven maken we in het volgende hoofdstuk specifieke keuzes over waarop we onze inzet en middelen willen richten. We geloven in een meersporen-aanpak. Aan de hand van een zestal strategieën gaan we voortgang boeken op verschillende fronten. Het is onvermijdelijk dat er verschillende tempo's worden gevoerd binnen de strategieën. Processen kunnen vertragen, nieuwe ontwikkelingen kunnen tot versnellingen leiden, of partijen vinden samen een snellere weg naar het einddoel. Dit vinden we prima, zolang het gedeeld belang en het einddoel maar niet uit het oog wordt verloren.

Invloed verschilt per partij en rol

Het stimuleren van economische ontwikkeling in de Peel is absoluut niet alleen maar een overheidsaangelegenheid. Het bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid bevinden zich gezamenlijk in een complex, samenhangend geheel. De kernopgaven staan centraal (paragraaf 2.2), de doelen zijn gekoppeld aan deze opgaven en via de strategieën werken we aan oplossingen. Elke partij neemt daarin wisselende rollen aan. In de uitvoering van deze agenda gelden dan ook twee belangrijke uitgangspunten:

1. Op de eerste plaats zorgen we ervoor dat partijen inzet plegen op datgene waar zij de meeste invloed op hebben. Kennisinstellingen en bedrijven innoveren, overheid creëert randvoorwaarden en onderwijs draagt bij aan toekomstig personeel.
2. Op de tweede plaats gaan we in de uitvoering uit van wederkerigheid. Dat betekent: meedoen is halen én brengen. Alleen dan komen we samen tot resultaat.

04

Strategieën en maatregelen

Voor iedere strategie gelden speerpunten, welke focus brengen in de uitvoering de komende jaren

4.1 Inleiding

We onderscheiden de volgende zes strategieën, welke de kapstok vormen waarlangs de komende jaren ontwikkelingen gaan plaatsvinden:

1. Business & innovatiestrategie
2. Human Capital-strategie
3. Leef- en vestigingsklimaat-strategie
4. Duurzaamheidsstrategie
5. Verbindingsstrategie
6. Branding-strategie

Uitvoering staat centraal in deze economische agenda. We redeneren daardoor binnen de strategieën vanuit het principe 'doel-*door*-doen'. Dit betekent dat we in de opbouw van de strategie eerst bepalen wat we willen bereiken in de uitvoering (doel), door vervolgens concreet te maken op welke manier (doen). Voor iedere strategie geldt een algemene (strategie)lijn welke focus brengt. Deze is vertaald in een beperkt aantal speerpunten en wat de lopende projecten zijn binnen de strategie.

Aanvullend wordt er kort ingegaan op de uitvoering van de specifieke strategie (type speerpunt, welke partijen, welke termijn, wie is in de lead). De uitvoering van de strategie geeft inzicht in, maar staat los van de uitvoering en aansturing van de economische agenda in z'n geheel. De zogenaamde governance. In hoofdstuk 5 staat deze governance nader uitgewerkt.

Zes strategieën waarbinnen we concrete acties gaan uitvoeren de komende jaren:

1. Business & innovatiestrategie

Businesss & Innovation strategie. In de Peel blijven we werken met onze zes speerpuntsectoren (Foodtech; Agro; Automotive; Vrijetijdseconomie; Slimme maakindustrie; Zorg) aan het stimuleren van kennisdeling, clustervorming en innovatiekracht. We vergroten de toegevoegde waarde van deze Business & Innovation strategie ***door*** gerichte innovation roadmaps te ontwikkelen die zijn verbonden aan maatschappelijke opgaven.

2. Human Capital-strategie

Human Capital strategie. We maken werk van een arbeidsmarkt in balans ***door*** het actualiseren van het Regionaal Arbeidsmarktbeleid. Voor deze strategie wordt aangehaakt op de bestaande governance Onderwijs & Arbeidsmarkt. Uiteraard komt het nieuwe beleid tot stand in nauwe samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid. De agenda kent een strategisch karakter en gaat niet alleen over het vervullen van vacatures door mensen die in de kaartenbakken zitten. De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt op middellange en langer termijn, ontwikkeling van bestaand talent en het behouden & aantrekken van (nieuw) talent (een 'leven lang leren') staan centraal in de agenda.

3. Leef- en vestigingsklimaat

Leef- en vestigingsklimaat-strategie. De Peel als aantrekkelijke vestigingslocatie binnen Brainport (zowel voor bedrijven als bewoners) ***door*** het creëren een doorbraak op het gebied van bereikbaarheid (congestie op de weg en hoogwaardig openbaar vervoer) en op het gebied van de ontwikkeling van een regionaal bedrijventerrein. Uiteraard met oog voor de een goede inpassing in de omgeving en de kwaliteit.

4. Duurzaamheids-strategie

Duurzaamheidsstrategie. Het Peelse buitengebied en de bedrijven(terreinen) als voorbeeld in de Brainportregio op het gebied van circulaire economie, energietransitie en klimaatadaptie, ***door*** individueel en collectief te zorgen voor een reductie van CO2 en stikstofuitstoot, vermindering van het gebruik van primaire grondstoffen en een afname van afvalstromen. De Peel heeft veel mogelijkheden om een duurzame water en energieleverancier in de Brainport regio te worden.

5. Brandingstrategie

Brandingstrategie. Trots op de Peel ***door*** het creëren van zichtbaarheid van de innovaties binnen en tussen de speerpuntsectoren, het etaleren van onze Peelparels, het uitdragen van het kenmerkende Peelse recreatieve aanbod langs de zes themalijnen en de Peel te positioneren als dé werkplaats van Brainport.

6. Verbindings-strategie

Verbindingsstrategie. Samenwerking wordt 'volwassen' binnen de Peel met een ecosysteem waarin bedrijven, onderwijs en overheden samenwerken vanuit gedeelde waarden en wederzijds vertrouwen. In het opzetten van (nieuwe) samenwerkingen staat áltijd de gezamenlijke opgave/missie centraal . We doen dit ***door*** het ontwikkelen volwaardige triple helix-samenwerking op alle niveaus (strategisch, tactisch, operationeel) van de economische agenda.

Business & innovation-strategie

In de Peel blijven we werken met onze zes speerpuntsectoren (Foodtech, Agro, Automotive, VTE, Slimme maakindustrie, Zorg) aan het stimuleren van kennisdeling, clustervorming en innovatiekracht. We vergroten de toegevoegde waarde van deze Business & Innovation strategie *door* gerichte innovation roadmaps te ontwikkelen die zijn verbonden aan maatschappelijke opgaven.

In de Peel werken we binnen en tussen onze zes gemeenten aan de opgaven van vandaag en morgen door het stimuleren van kennisdeling, clustervorming en innovatiekracht. De economische speerpunten blijven dezelfde, maar worden verbonden met de kernopgaven waar de Peel voor staat. Zo worden de bedrijven en kennisinstellingen binnen de speerpuntsectoren uitgedaagd met oplossingen te komen die lokaal en regionaal worden uitgevoerd. Uitgaande van de ecosysteem gedachte werken we aan missiegedreven samenwerkingen op basis van deze kernopgaven.

De inzet rondom Business & Innovation is in eerste instantie gericht geweest op de verbeteringen binnen de sectoren. Binnen een aantal sectoren zijn er opmerkelijke successen behaald, zoals het speerpunt Automotive, dat met de doorontwikkeling van de Automotive- campus en aansprekende bedrijven in de Peel de wind op internationaal niveau in de zeilen heeft. Toch kan het netwerk binnen de Peel worden versterkt en kunnen andere sectoren leren van de successen die behaald worden.

Nieuw in de strategie zijn het formuleren van uitdagingen gekoppeld aan de kernopgaven die door (technische) innovatie of innovatie in de samenwerking tot stand kan komen. Denk daarbij aan het opschalen van pilotprojecten voor mobiliteitsoplossingen die in de Peel noodzakelijk zijn om de mobiliteitsopgave aan te pakken. Maar ook de verbinding met de agrosector met zijn landbouwmachines en -voertuigen is ook een kans die verder kan worden opgepakt.

Of het zoeken naar en het ondersteunen van nieuwe economische dragers om de economie in de Peel te verbreden of te verduurzamen waar dat wenselijk is (bijvoorbeeld in het buitengebied).

De verbindingsstrategie (zie pagina 37) helpt om bestaande structuren verder te ontsluiten en het netwerk te versterken zodat gezamenlijk eerder tot de nieuwe businessmodellen en innovatieve oplossingen gekomen kan worden.

Business & innovation-strategie

Acties

1. Verbinden van speerpuntsectoren aan missies
   Ieder economische speerpuntsector formuleert vanuit de kernopgaves een uitdaging (challenge) en betrekt daar partijen uit minimaal één andere speerpuntsector bij. Denk aan een zorginstelling die samen met bedrijven uit de slimme maakindustrie oplossingen zoekt om met technische innovatie de vraag naar arbeidskrachten te verlichten (cobots bijvoorbeeld, of ict oplossingen). Uitgangspunt is om met dit missiegedreven innovatiebeleid gebruik te maken van de sleuteltechnologieën.

2. Vestigingsbeleid persoonsgerichte economie van de Peel
   De persoonsgerichte economie (voornamelijk zorg en vrijetijdseconomie) groeit en kan (voor een deel) zorgen voor nieuwe economische dragers in de centrumgebieden, het buitengebied en (voormalig) agrarische bedrijven. Het is zaak tijdig beleidsmatig hierop in te spelen, o.a. door het aanpassen van beleidsmatige en ruimtelijke kaders.

3. Aanbodverbreding vrijetijdseconomie
   Kwalitatief en kwantitatief is er ruimte voor verbreding van deze (groei)sector.

4. Actief verbinden Agro en Foodtech als prioritaire cross-sectorale samenwerking
   In de Peel is de hele agrofoodketen aanwezig (‘van grond tot mond’). Als uitwerking van het missiegedreven innovatiebeleid moet de kennis en innovatiekracht van Peelse bedrijven worden verbonden met de opgaven rondom de transitie landelijk gebied en gezond en duurzaam voedsel.

Missiegedreven innovatiebeleid
is gericht op het verenigen van uiteenlopende actoren rondom een duidelijk maatschappelijk doel dat alleen met behulp van innovatie (in al haar verschijningsvormen) en de inzet van sleuteltechnologieën bereikt kan worden. In plaats van enkel het ontwikkelen van specifieke nieuwe producten of diensten, draait het bij missies eerder om het transformeren van complete productie- en consumptiestructuren. Kunnen dergelijke ambitieuze missies – zoals een klimaatneutrale en circulaire industrie – ook maatschappelijke problemen oplossen, en zo ja, hoe?

Business & innovationstrategie

Uitvoering

- Missiegedreven innovatiebeleid: stel *innovation roadmaps* op, per speerpunt. Organiseer experttafels samen met als doel om tot 2 projecten/challenges per kernopgave te komen waarop cross-sectoraal wordt samengewerkt. Maak deze projecten zo concreet mogelijk en faciliteer uitvoeringskracht.

- Nieuwe economische dragers buitengebied: nodig nieuwe economische dragers uit te invulling te geven aan de vrijkomende plekken. Ontwikkel vanuit de zes speerpunten: Zorg, Vrijetijdseconomie, Agro, Foodtech, Slimme maakindustrie en Automotive één project concreet als alternatief voor een agrarisch bedrijf.

- Aanbodverbreding vrijetijdseconomie: versterken economische recreatieve basis door gezamenlijk een acquisitieplan te maken.

- Verbinden Agro en Foodtech: haak aan bij de (agenda's van de) regio's Greenport, Food Valley en Agrofood Capital.

Partnerschappen

Toonaangevende bedrijven en instellingen uit speerpuntsectoren, innovatiehuis, Automotive campus, FoodTech Brainport, Brainport, ZLTO, Zorginstellingen, Onderwijs.

Lopende projecten / trajecten

Field lab 4.0 Slimme Maakindustrie, Automotive Campus, Foodtech Brainport Techniekcentrum Brainport Deurne, High Tech Helmond de Peel, Dutch Technology Week / de Peel, Fabriek van de Toekomst, Transvorm, Duurzame voedselproductie (lokale productie, stadslandbouw, eiwittransitie), Geopark Peelhorst + Maasvallei, Aanbodinnovatie VTE, Stuwende bedrijven.

Tabel: Actieagenda Business & innovation-strategie

ACTIE	TYPE ACTIE: *VERKENNING; BELEIDSACTIE; UITVOERING; LOBBY*	UITVOERING FASERING				SUGGESTIE KARTREKKER(S)
		'22	'23	'24	>'25	
Opstellen missiegedreven innovatie	Actie	X	X			Innovatiehuis
Aanjagen nieuwe economische dragers buitengebied	Beleidsactie		X	X	X	Innovatiehuis, ZLTO, VNO NCW, Brainport
Onderzoeken aanbodverbreding vrijetijdseconomie	Verkenning	X	X			Peelgemeenten
Verbinden agro en foodtech	Uitvoering			X	X	Peelgemeenten, ZLTO, Foodtech Brainport

Human Capital-strategie

We maken werk van een arbeidsmarkt in balans *door* het actualiseren van het Regionaal Arbeidsmarktbeleid. Voor deze strategie wordt aangehaakt op de bestaande governance Onderwijs & Arbeidsmarkt. Uiteraard komt het nieuwe beleid tot stand in nauwe samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid. De agenda kent een strategisch karakter en gaat niet alleen over het vervullen van vacatures door mensen die in de kaartenbakken zitten. De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt op middellange en langer termijn, ontwikkeling van bestaand talent en het behouden & aantrekken van (nieuw) talent (een 'leven lang leren') staan centraal in de agenda.

De arbeidsmarkt is dynamisch en verandert door trends en ontwikkelingen structureel. In de arbeidsmarktregio Helmond-de Peel is er sprake van een krappe arbeidsmarkt. Met name in de sectoren Techniek/ICT, Logistiek, Industrie/Productie, Zorg en Zakelijke Dienstverlening. Steeds meer sectoren ondervinden nadelen van deze krapper wordende arbeidsmarkt. Dit kan de groei van de bedrijvigheid in de Peel fors gaan belemmeren.

Het beroepsniveau in de Peel is relatief laag (oververtegenwoordiging banen op MB)-3 en -4 niveau). Het arbeidsperspectief is voor deze groep gunstig. Meer dan de helft van de vacatures bevindt zich op MBO-niveau. Toch zijn er ook nog beroepen die minder goede perspectieven bieden op de arbeidsmarkt. (bv. personen met een lager of middelbaar opleidingsniveau).

Momenteel wordt gewerkt aan het aanpassen van de governance Arbeidsmarktregio Helmond-de Peel. Met als doel om met geactualiseerd, integraal arbeidsmarktbeleid effectiever op deze (en andere) ontwikkelingen te kunnen inspelen. Daarbij wordt al geruime tijd door de arbeidsmarkregio de Peel een brede scope gehanteerd rondom arbeidsmarkt en onderwijs.

Goede afstemming met deze economische agenda is en blijft van belang. Omdat beide sporen elkaar zoveel mogelijk moeten versterken en een ruimtelijk-economische benadering een verrijking kan zijn voor het regionaal arbeidsmarktbeleid. Denk bijvoorbeeld aan de volgende strategische vragen:

1. Wat is een goede verhouding tussen het aantal arbeidsplaatsen en de omvang van onze beroepsbevolking?
2. Wat betekent dit voor de ontwikkeling van nieuwe werklocaties?
3. Hoe zorgen we ervoor dat bedrijvigheid een plek krijgt in onze regio die past bij de competenties van onze (beroeps)bevolking?
4. Kunnen we zorgen voor voldoende personeel voor onze speerpuntsectoren of zijn we genoodzaakt op termijn andere keuzen te maken?
5. Kan vanuit het economische domein een bijdrage worden geleverd aan voldoende bekwame, innovatieve vaklieden en talenten?
6. Hoe behouden we toptalent (alle opleidingsniveau's) voor de regio/ hoe zorgen we ervoor dat we aantrekkelijk zijn voor instroom van toptalent naar de Peel?

Human Capital-strategie

Acties

1. Actualiseren Regionaal Arbeidsmarktbeleid Helmond- de Peel
   De (nieuw in te richten) kerngroep Arbeidsmarkt & Onderwijs ontwikkelt ene (proces)voorstel om te komen tot dit nieuwe beleid. In november 2018 is een grondige analyse van de arbeidsmarkt uitgevoerd. Om de juiste accenten te kunnen leggen in de agenda wordt deze geactualiseerd aan de laatst beschikbare arbeidsmarktinformatie en (corona)ontwikkelingen. Het is raadzaam daarbij ook gebruik maken van in het kader van de economische agenda uitgevoerde analyses en verkregen inzichten.

2. Inrichten triple helix-samenwerking rond Regionaal Arbeidsmarktbeleid
   Als resultaat van de werkconferenties op 27 september 2021 en 17 november 2021 is een voorstel ontwikkeld voor een nieuwe governance Arbeidsmarkt Helmond-de Peel. Ook rond dit specifieke thema zal de triple helix-samenwerking op de verschillende niveaus (strategisch, tactisch, operationeel) moeten terugkomen. Directe betrokkenheid van regionale bedrijven en onderwijsinstellingen vormen een kritische succesfactor.

3. Uitvoeren Regionaal Arbeidsmarktbeleid
   Ook bij de uitvoering waakzaam blijven op een evenwichtige verantwoordelijkhedenverdeling tussen overheid, bedrijfsleven en onderwijs.

War of talent

In een steeds krapper wordende arbeidsmarkt wordt de strijd om talent steeds groter. Dit geldt in eerste plaats voor individuele bedrijven, bedrijfssectoren, maar ook regio's. Dit vergt een andere aanvliegroute dan het reguliere arbeidsmarktbeleid waarin de focus nog steeds veelal ligt op de mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt. De vraagstukken hoe we voldoende werknemers krijgen voor onze speerpuntsectoren, talent kunnen binden, aantrekken én ontwikkelen vragen een meer strategische benadering. Steeds meer regio's passen hun beleid hierop aan. In de Arbeidsmarktregio Helmond-de Peel was deze omslag al eerder gemaakt, maar zijn er nog wel verbeterpunten.

Human Capital-strategie

Uitvoering

- Het regionaal arbeidsmarktbeleid wordt ontwikkeld met de triple helix-partners. Uiteraard moet slim worden aangehaakt op Human Capital Agenda Brainport-regio die de volgende doelstellingen kent:
    - Hogere instroom in technische opleidingen en arbeidsmarkt
    - Verhogen kwaliteit onderwijs op alle niveaus passend bij de behoefte van topsectoren
    - Behouden en onderhouden van ervaren mensen in de techniek
    - Strategische samenwerking

  Het is ook waardevol om bij het opstellen van de agenda te leren van andere gebieden in het land die al een Human Capital-agenda hebben ontwikkeld (bv. Foodvalley, Zwolle, Zuid-Holland).

- Een goede afstemming tussen deze economische agenda en het regionaal arbeidsmarktbeleid moet met de nieuwe governance voor beide sporen worden geborgd. Naast een periodiek afstemmingsoverleg tussen beide programmamanagers is onderlinge bestuurlijke en ambtelijke aantakking op elkaars spoor wenselijk.
  Dit moet ertoe leiden dat vraag –en aanbodzijde van de arbeidsmarkt evenwichtig aan bod komen in het regionaal economisch beleid en de focus van dat beleid ligt op de middellange en lange termijn (5-10 jaar).

- Een uitdaging vormt de betrokkenheid van het regionale bedrijfsleven (met name het midden- en kleinbedrijf) bij het nieuwe arbeidsmarktbeleid te vergroten. Wij adviseren om in het beoogde bestuurlijke adviesorgaan Conferentie 2 (top)ondernemers zitting te laten nemen.

Partnerschappen

Conferentie en Kernteam Onderwijs en Arbeidsmarkt, Boost, regionaal onderwijs + bedrijfsleven, Stichting Brainport, Brainport Development.
NB.: Centrumgemeente Helmond vervult in dit thema namens de Peelgemeenten beleidsmatig en financieel een trekkersrol.

Lopende projecten / trajecten

Baan zoekt Boer, Leven Lang Ontwikkelen, Medewerker van de Toekomst, Brainport Human Campus, BOOST/Stageregio Helmond de Peel, leerwerkloket, werkgeversdienstverlening, Regionaal Mobiliteitsteam, Sterk in Techniek Onderwijs.

Tabel: Speerpuntagenda Human Capital-strategie

ACTIE	TYPE ACTIE: VERKENNING; BELEIDSACTIE; UITVOERING; LOBBY	UITVOERING FASERING				SUGGESTIE KARTREKKER(S)
		'22	'23	'24	>'25	
Actualiseren Regionaal Arbeidsmarktbeleid	Verkenning	X				Kernteam Onderwijs en Arbeidsmarkt
Inrichten triple helix-samenwerking rond Regionaal Arbeidsmarktbeleid	Uitvoering	X	X			Kernteam Onderwijs en Arbeidsmarkt
Uitvoeren Human Capital Agenda	Uitvoering		X	X	X	Kernteam Onderwijs en Arbeidsmarkt

Leef- en vestigingsklimaatstrategie

De Peel als aantrekkelijke vestigingslocatie binnen Brainport (zowel voor bedrijven als bewoners) *door* het creëren van een doorbraak op het gebied van bereikbaarheid (congestie op de weg en hoogwaardig openbaar vervoer) en op het gebied van de ontwikkeling van een regionaal bedrijventerrein. Uiteraard met oog voor de een goede inpassing in de omgeving en de kwaliteit. De bevindingen uit deze agenda moeten prioriteit krijgen in de ontwikkelstrategie van de Peel.

De druk op de ruimte is groot. En die druk neemt alleen maar toe. In 20 jaar tijd komen er in het Stedelijk Gebied van Eindhoven naar verwachting 70.000 banen en 62.000 huizen bij. Om de Peel, met Helmond als centrumstad, een aantrekkelijke woon- en vestigingslocatie binnen Brainport (zowel voor bedrijven als bewoners) te laten blijven, is ook hier een duurzame schaalsprong wenselijk. Ook voor het draagvlak van de voorzieningen in de Peel. Het landschap en (gezonde) leefomgeving is van toenemend belang als vestigingsvoorwaarde voor mensen en bedrijven. De ruimte en groene omgeving bieden een goede uitgangspositie voor de Peel.

Een dergelijke duurzame schaalsprong draagt bij aan de verbreding van de economie en concurrentiekracht van de regio. Maar dan moeten er wel doorbraken worden gecreëerd op het gebied van mobiliteit en ruimte voor (industriële) bedrijvigheid. Om goed functionerend woon-/werkverkeer te krijgen moet er behalve aandacht voor hoogwaardig openbaar vervoer en de congestie op de A67, voor de Peel vooral een doorbraak komen voor de Noord – Zuid verbindingen (wel of geen Noordoostcorridor verbreding N-wegen). De schaalsprong vergroot deze urgentie alleen maar.

Ook is verdere regionale samenwerking en afstemming nodig op het gebied van bedrijventerreinen; het (door)ontwikkelen van een regionale bedrijventerreinenstrategie met een bijbehorend afsprakenkader. Belangrijk onderdeel is het op zo kort mogelijke termijn realiseren van een groot regionaal bedrijventerrein (150 hectare) relatief dicht bij de A67 voor de (slimme) maakindustrie en toeleveranciers. Dit bedrijventerrein moet toekomstbestendig (energieneutraal, duurzaam) ontwikkeld worden, waarbij er rekening wordt gehouden met (collectieve) plekken en gebouwen gericht op samenwerking en innovatie.

Daarnaast moet er worden gezocht naar oplossingen voor de transitie in het landelijk gebied. Wat worden de nieuwe economische dragers? Hoe vergroten we de leefbaarheid? Hoe gaan we om met de vrijkomende agrarische bebouwing? Hoe kan natuurontwikkeling en recreatie hiervan profiteren?
Tot slot is het laatste aandachtspunt van deze strategie de leefbaarheid en de economische vitaliteit van de kernen. Afstemming over het beleid rondom de kernen is gewenst.

Leef- en vestigingsklimaatstrategie

Acties

1. Realisatie regionaal bedrijventerrein
   Een 150 hectare groot duurzaam ontwikkeld regionaal bedrijventerrein in de buurt van A67. Doelgroep: (slimme) maakindustrie en toeleveranciers.

2. Uitbreiden samenwerking 1-loket
   In relatie tot regionaal bedrijventerrein, de uitgifte strategie en de lobby

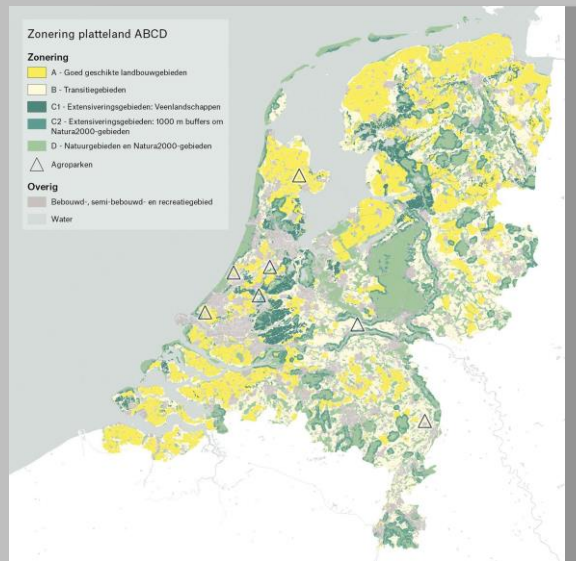
3. Gemeenschappelijke aanpak verbeteren Noord – Zuid bereikbaarheid.
   De bereikbaarheid is een heikel punt in de Peel. Het is noodzakelijk de autobereikbaarheid te verbeteren. Vooral de Noord- Zuid verbinding (met name N wegen) moet fysiek verbeterd worden.

4. Gemeenschappelijke aanpak vergroten vermogen energienet
   Het energienet loopt tegen zijn grenzen aan, het vermogen van de benodigde infrastructuur moet worden vergroot.

5. Kennisatelier leefbaarheid (kleine) kernen
   De verschillende centra in de Peel hebben van doen met leefbaarheidsissues, gemeenten kunnen van elkaar leren in de maatwerkacties die elke gemeente individueel inzet.

6. Ontwikkeling gemeenschappelijk VAB-beleid
   Alle gemeenten individueel zijn met dezelfde problematiek bezig, de Peelgemeenten ontwikkelen een gemeenschappelijk VAB- beleid.

7. Ontwikkel gemeenschappelijk beleid arbeidsmigranten
   Een integraal arbeidsmigrantenbeleid waarbij op het gebied van sociaal integratie, economie en huisvesting concrete afspraken worden gemaakt.

Transitie landbouwsector

De omvang van de intensieve veehouderij in een relatief dichtbevolkt gebied met ook nog eens beschermde natuurgebieden en toenemende toeristische activiteit, maakt dat het, juist voor de Peel, van belang is om tot een goede balans te komen waarin onze primaire sector duurzaam samengaat met de omgeving, energietransitie en de versterking van natuur en landschap. Dit dwingt ons dit tot het herzien van businessmodellen en het op nieuwe manieren aanboren van (economisch) potentieel.

Leef- en vestigingsklimaatstrategie

Uitvoering

- Breid de samenwerking rondom 1-loket bedrijventerreinen verder uit. Ook als een (denkbeeldige) opstap naar een regionaal bedrijventerrein.
- Regionaal bedrijventerrein is een dossier dat al enkele jaren loopt. Dit blijkt niet van de ene op de andere dag op te lossen en is ook niet alleen op het niveau van de Peel op te lossen. Om daadwerkelijk een doorbraak te forceren is het nodig om gezamenlijk:
    - Stap 1: zo snel mogelijk tot een locatiekeuze voor hét regionaal bedrijventerrein te komen.
    - Stap 2: onderzoek onder welke voorwaarden gezamenlijk (al dan niet risicodragend) een regionaal bedrijventerrein ontwikkeld kan worden.
    - Stap 3: gezamenlijke inzet voor de realisatie.
- Verbeteren (auto)mobiliteit: Noord- Zuid verbinding (N wegen) centraal stellen in “ZO slim bereikbaar”.
- Vergroten vermogen Energienet: breng regionaal de knelpunten in kaart rondom energienet. Start een regionaal project en de lobby energienet MRE.
- Zorg dat de kennisateliers vitale kernen evenwichtig aandacht schenken aan de diversiteit van belangen en thema’s die spelen in de dorpskernen. En ontsluit ook kennis over succesvolle aanpakken, lokaal en samen met de Kempen.
- Ontwikkel gemeenschappelijk VAB-beleid door samen met de sector en de goede Provinciale voorbeelden centraal te stellen
- Gezamenlijk beleid arbeidsmigranten: afspraken nakomen en gezamenlijk grootschalige shortstay oppakken

Partnerschappen

Innovatiehuis, Metropoolregio Eindhoven, Stedelijk Gebied Eindhoven, Gemeente Meierijstad

Lopende projecten / trajecten

Regionale bedrijventerreinenstrategie, De Peel, afsprakenkader (o.a.1 Loket) De Peel, Veehouderij van de Toekomst, Agroproeftuinen de Peel, Jonge Boeren, Boeren van de Peel, Realiseren verglazing buitengebied Peel.

Tabel: Speerpuntagenda Leef- en vestigingsklimaatstrategie

ACTIE	TYPE ACTIE: VERKENNING; BELEIDSACTIE; UITVOERING; LOBBY	UITVOERING FASERING				SUGGESTIE KARTREKKER(S)
		‘22	'23	'24	>'25	
Uitbreiden samenwerking 1-loket	Uitvoering	X				Peelgemeenten
Maken locatiekeuze regionaal bedrijventerrein	Verkenning	X				Peelgemeenten
Ontwikkelen gemeenschappelijk VAB-beleid	Verkenning	X				Peelgemeenten
Opnemen in ZO Slim bereikbaar / de prioriteit Noord Zuid verbinding	Lobby	X				Peelgemeenten
Onderzoeken mogelijkheden uitbreiding Energienet	Verkenning, lobby		X	X		Peelgemeenten, MRE
Kennisatelier vitale kernen	Uitvoering		X	X	X	Peelgemeenten, Kempen MRE
Opstellen gemeenschappelijk VAB-beleid op basis van voorbeelden en speerpunten	Beleidsactie		X	X		Peelgemeenten, provincie
Uitvoering geven aan beleid arbeidsmigranten	Uitvoering beleid			X	X	Peelgemeenten

Duurzaamheidsstrategie

Het Peelse buitengebied en de bedrijven(terreinen) als voorbeeld in de Brainportregio op het gebied van circulaire economie, energietransitie en klimaatadaptie, *door* individueel en collectief te zorgen voor een reductie van CO2 en stikstofuitstoot, vermindering van het gebruik van primaire grondstoffen en een afname van afvalstromen. De Peel heeft veel mogelijkheden om een duurzame water- en energieleverancier in de Brainport regio te worden.

De regio heeft in de Regionale Energiestrategie (RES) de basis gelegd om in 2030 tot 49% CO2 reductie te komen. Om daartoe te komen wordt gestart met een regionale aanpak duurzaam ondernemen. Hierin wordt met bedrijfsleven gewerkt aan het ontwikkelen van verdienmodellen en innovaties voor oplossingen voor klimaatadaptatie, circulaire economie en energietransitie.

Onderdeel van de aanpak is het stimuleren van de pioniersrol voor circulaire en duurzame bedrijfsconcepten. Dit geldt voor alle soorten ondernemers op alle werklocaties (centra, agrarische bedrijven, kantoren en bedrijventerreinen). Een goed voorbeeld hiervan zijn meerdere initiatieven die vanuit ondernemers genomen worden rondom waterstof. Door het experiment aan te gaan, wordt er van elkaar geleerd en kunnen de experimenten op bredere schaal in worden gezet in de Peel.

Daarnaast zal er een afsprakenkader worden gemaakt op basis waarvan nieuwe ontwikkelingen duurzaam kunnen worden gerealiseerd. Aan welke duurzaamheidsdoelstellingen moeten nieuwe ontwikkelingen minimaal voldoen en welke extra ambities zijn er voor nieuwe regionale ontwikkelingen (zoals het regionaal bedrijventerrein en nieuwe economische dragers buitengebied)?

Om een duurzame energieleverancier te kunnen worden zal er in de RES en ontwikkelstrategie van de Peel, plekken moeten worden aangewezen waar grootschalige en duurzame energieconcepten in buitengebied en op bedrijventerreinen kunnen worden gerealiseerd. Vooral in combinatie met bestaande bedrijven (terreinen) is er nog veel winst te halen. Ook moet er aandacht zijn voor de ruimtevraag vanuit de energietransitie, die gecombineerd kan worden met nieuwe ontwikkelingen op bedrijventerreinen of transities in het buitengebied. Daarnaast dienen er randvoorwaardelijk stappen te worden gezet (met name vergroten netwerk capaciteit van het energienet).

De Peel bestaat voor een groot deel uit hoge zandgronden. Door klimaatverandering kampt dit gebied met droogte. Om droogte te bestrijden en waterberging te vergroten is in december 2021 een Regionaal Water en Bodemprogramma (RWP) vastgesteld.

Duurzaamheidsstrategie

Acties

1. Regionale aanpak duurzaam ondernemen
   Samen met het bedrijfsleven werken aan het ontwikkelen van verdienmodellen en innovaties die een bijdrage leveren aan klimaatadaptatie, circulaire economie en energietransitie. Projecten en fieldlabs zoals op zoals fieldab Duurzaamheid, bedrijventerrein Kranenmortel en Smart Synergy Helmond opschalen.

2. Gezamenlijk afsprakenkader toekomstbestendige werklocaties
   Maak gezamenlijke afspraken over de manier waarop bestaande werklocaties en centrumgebieden kunnen worden gestimuleerd duurzame, klimaatadaptieve en circulaire keuzes te maken, zodat deze toekomstbestendiger worden. Daarnaast harde afspraken maken voor nieuwe terreinen (met als pilot het beoogde regionale bedrijventerrein).

3. Regionaal water en bodem programma
   Ontwikkel een water en bodem programma gericht op ondernemers en ondernemingen.

4. Stimulering Experimenten Circulaire economie
   Op veel aspecten rondom duurzaamheid zijn ook buiten deze agenda's projecten en programma's gestart. Rondom circulaire economie niet. Het is bij uitstek een onderwerp dat ondernemersgedreven moet worden aangevlogen; start een regionaal onderzoek op welke manier de circulaire economie gestimuleerd kan worden.

Klimaatverandering
De ambities voor de Peel zijn in o.a. de RES scherp gesteld. Maar hoe gaan we die doelstellingen echt halen? Wij zijn de eerste generatie die de gevolgen van klimaatverandering merkt en de laatste generatie die er wat aan kan doen. In de traditie van de Peel zorgen we ervoor dat innovatie, pioniersmentaliteit en ondernemerschap helpen bij een van de grootste transities uit onze geschiedenis. Ondernemerschap, innovatie en techniek maken het bereikbaar; samenwerking, maatwerk en businesscases, haalbaar en betaalbaar.

Duurzaamheidsstrategie

Uitvoering

- Ontwikkel triple helix een regionale aanpak duurzaam ondernemen.

- Ontwikkel een afsprakenkader waarin wordt opgenomen:
    1. Hoe de bestaande werklocaties (bedrijventerreinen, et centra) gestimuleerd worden toekomstbestendige duurzame keuzes te maken.
    2. Onder welke duurzame voorwaarden nieuwe ontwikkelingen mogen worden gerealiseerd (met als pilot het nieuw regionaal bedrijventerrein).

- Betrek ondernemers bij de uitvoering van de regionale Energiestrategie (RES).

- Ontwikkel een koploper aanpak (goede voorbeelden in de etalage en worden beloond) voor bedrijven die innovatief aan de slag zijn met duurzaamheid en circulaire economie.

- Ontwikkel een stimuleringsaanpak voor circulaire economie.

Partnerschappen

Innovatiehuis, Provincie Noord Brant, Metropoolregio Eindhoven, Stedelijk Gebied Eindhoven, TU/e, Fontys, ZLTO, individuele bedrijven

Lopende projecten / trajecten

Peel Duurzaam gezond, InduSym, Verduurzaming bedrijventerreinen, Waterstof project H2, Ready for re-use, Klimaatadaptatie, Energie transitie, Circulpack, Collectieve wasplaats, MVO2, Fieldlab duurzaamheid, Hergebruik water, Green Deal in de Zorg, Smart Synergy Helmond, Duurzaam Kranenmortel, Groote Oogst.

Tabel: Speerpuntagenda Duurzaamheidsstrategie

ACTIE	TYPE ACTIE: *VERKENNING; BELEIDSACTIE; UITVOERING; LOBBY*	UITVOERING FASERING				SUGGESTIE KARTREKKER(S)
		'22	'23	'24	>'25	
Opstellen regionale aanpak duurzaam ondernemen	Beleidsactie	X	X			Peelgemeenten Inoovatiehuis
Aanscherpen afspraken kader werklocaties	Beleidsactie		X	X		Peelgemeenten, provincie NB
Betrekken RES ondernemersaanpak	Lobby		X	X		Peelgemeenten, VNO NCW, Innovatiehuis, MRE
Ontwikkelen koploper duurzaamheid aanpak	Beleidsactie	X				Peelgemeenten, Innovatiehuis, onderwijs
Opstarten Stimuleringsprogramma circulaire economie	Beleidsactie	X	X			Peelgemeenten, Innovatiehuis, onderwijs

Brandingstrategie

Trots op de Peel door het creëren van zichtbaarheid van de innovaties binnen en tussen de speerpuntsectoren, het etaleren van onze Peelparels, het uitdragen van het kenmerkende Peelse recreatieve aanbod langs de zes themalijnen en de Peel te positioneren als dé werkplaats van Brainport.

In de strategische visie '*De Peel maakt het in Brainport 2030* staat het al aangegeven: Trots op de Peelparels vormt een belangrijk kenmerk van de regionale economie. Hierbij is de insteek om het succes van de regio niet langer onder stoelen of banken te schuiven en de regio en de parels hierbinnen steviger op de kaart te zetten. Branding/promotie heeft alleen zin als je daadwerkelijk iets te bieden hebt. En de Peel heeft dat. De afgelopen jaren is op toeristisch gebied al goede voortgang geboekt in de vorm van de regiobrede toeristische promotie van het Land van de Peel. 'Trots op de Peel' is echter meer dan alleen het toeristisch aanbod en voor een goede positionering is verbreding van de promotie dan ook een logische volgende stap.

Deze brandingstrategie is erop gericht om de trots op de Peel te vergroten en het regionale en landelijke beeld van de regio een positieve impuls te geven. Dit vraagt een integrale benadering voor regiomarketing. Dit betekent dat de doelgroepen worden verbreed naar bezoekers, bewoners, bedrijven, studenten en kenniswerkers.

We bouwen hierbij voort op de opgebouwde merkkracht en gebruiken dit als springplank voor de economische propositie. Vanuit de propositie als dé werkplaats voor vernieuwing van Brainport kiezen we kernthema's van de Peel die we in de etalage zitten. Daarvoor nemen we bestaande doelstellingen van partners als uitgangspunt en zijn de speerpunten leidend: Slimme maakindustrie, Agro, Foodtech, Zorg, Vrijetijdseconomie, Automotive.

In de uitvoering hanteren we twee belangrijke uitgangspunten. Op de eerste plaats gelden bedrijven als ambassadeurs. Meer dan tot nu toe is gebeurd, helpen bedrijven in de het uitdragen van de positionering. Zij vormen namelijk de bewijsvoering van onze propositie. Het tweede uitgangspunt is dat we zorgen voor een duurzame verbinding tussen inhoud en marketing. Door een gezamenlijke aanpak waarin we evenementen, communicatieplatforms, instellingen en bedrijven uitnodigen om aan te sluiten op de economische deelcampagnes, zorgen we voor een vliegwieleffect.

Integrale regiomarketing is nog een relatief onontgonnen gebied in de Peel. Er is inmiddels kennis en ervaring opgedaan op toeristisch niveau, maar om de branding op een goede manier te verbreden zullen nog een aantal stappen moeten worden gezet. Dit doen we in drie hoofdstappen, waarbij geldt dat de aanpak een groeimodel is met hierin ruimte is voor bijsturing.

Brandingstrategie

Acties

1. Opstellen gezamenlijke visie met positionering
   Hierin stollen we de plannen, kernwaarden, strategieën en campagnes. Dit zorgt voor een structurele benadering waarbij alle relevante partijen samenwerken binnen een meerjarenplan.

2. Inrichten basismiddelen Peel-branding
   We zorgen voor een aantal basismiddelen die in verschillende campagnes en door partners kunnen worden gebruikt. Hierin verbreden we de huidige toeristische marketing naar een economische positionering. Naast onze recreatieve parels brengen we ook andere vestigingsvoorwaarden naar voren, zoals het arbeidspotentieel, de aanwezige kennis en de locatievoordelen. Dit vertalen we in een aantal basismiddelen, waarbij kan worden gedacht aan een bidbook, een beeldbank met kwaliteitsfotografie/video's, een toolkit met logosets, Peelse verhalen van Peelparels en/of een online platform of website.

3. Verbindingen maken, zaaien en oogsten
   Door bedrijven, instellingen, evenementen, netwerken en communicatieplatforms aan te haken laten we het mes aan twee kanten snijden. Deze partijen laden en bevestigen de merkpositie. Aan de andere kant zorgt het mediabereik van deze partijen voor een hoger bereik en dragen zo bij aan positieve beeldvorming. In de uitvoering valt concreet te denken aan een partnerprogramma, het koppelen van evenementen en ad hoc inspelen op actuele ontwikkelingen.

Leefomgeving van toenemend belang als vestigingsvoorwaarde

Bij een aantrekkelijke regio hoort een aantrekkelijke leefomgeving. Dit is nodig om bedrijven en talent vast te houden en aan te trekken. Het landschap en de leefomgeving scoren in de Peel goed. Toch zijn de gebieden met grote landschappelijke kwaliteiten niet voldoende bekend of ontsloten. Hetzelfde geldt voor de (recreatieve) voorzieningen in de regio.

Brandingstrategie

Uitvoering

- De uitvoering vraagt een gecoördineerde aanpak. Cruciale succesfactor is goede afstemming met Brainport en het aanhaken van bedrijven, instellingen, evenementenorganisatoren en bestaande netwerken en instellingen.

- Voor een goede aanpak is een duidelijke startvisie- en meerjarenplan nodig. Het tussen de oren krijgen van een positionering kost nu eenmaal tijd.

- In de uitvoering is daarnaast monitoring en verantwoording belangrijk. Dit aan de hand van regulier overleg- en rapportage. Hierbij is het verstandig om prestatie indicatoren (zoals imago, waardering vestigingsklimaat etc.) vooraf vast te stellen, een nulmeting uit te voeren en vervolgens aan de hand van een periodiek onderzoek de resultaten te monitoren.

Partnerschappen

Innovatiehuis de Peel; Brainport Eindhoven; bedrijven en kennisinstellingen binnen speerpuntsectoren.

Lopende projecten / trajecten

Regiomarketing Land van de Peel.

Tabel: Speerpuntagenda Branding-strategie

ACTIE	TYPE ACTIE: VERKENNING; BELEIDSACTIE; UITVOERING; LOBBY	UITVOERING FASERING				SUGGESTIE KARTREKKER(S)
		'22	'23	'24	>'25	
Opstellen gezamenlijke visie met positionering	Beleidsactie, uitvoering	X	X			Peelgemeenten; Innovatiehuis
Inrichten basismiddelen Peel-branding	Uitvoering		X	X		Innovatiehuis
Verbindingen maken, zaaien en oogsten	Uitvoering, lobby		X	X	X	Innovatiehuis, deelnemende partijen

Verbindingsstrategie

Samenwerking wordt ‘volwassen’ binnen de Peel met een ecosysteem waarin bedrijven, onderwijs en overheden samenwerken vanuit gedeelde waarden en wederzijds vertrouwen. In het opzetten van (nieuwe) samenwerkingen staat áltijd de gezamenlijke opgave/missie centraal. We doen dit *door* het ontwikkelen volwaardige triple helix-samenwerking op alle niveaus (strategisch, tactisch, operationeel) van de economische agenda. Deze strategie is randvoorwaardelijk t.b.v. de hiervoor aan bod gekomen (inhoudelijke) strategieën.

Het ecosysteem, en dus de onderlinge verbondenheid, in de Peel is nog onvoldoende ontwikkeld. Ondanks de nabijheid, het ondernemerschap en de ‘ons kent ons’-cultuur is er nog volop ruimte voor verbetering in de samenwerking tussen ondernemers onderling. Laat staan dat bedrijfsleven, overheid en onderwijs gezamenlijk optrekken rond regionale opgaven.

De complexe uitdagingen in het buitengebied, de leefbaarheid van de dorpskernen, een arbeidsmarkt waarin vraag en aanbod op elkaar aansluiten, de bereikbaarheid van de regio en een goede balans tussen wonen, werken en recreëren zijn opgaven c.q. missies waaraan bedrijfsleven, onderwijs, zorg, het maatschappelijk middenveld zich op steeds meer plekken in ons land omheen ‘verenigen’.

Om grootschalige maatschappelijke problemen het hoofd te bieden, ontwikkelt Nederland ‘missiegedreven Topsectoren- en innovatiebeleid’. De rode draad hierbij is de verschuiving van generiek innovatiebeleid naar meer selectief beleid, missiegedreven innovatiebeleid. Met dit beleid kan ook de Peel beter richting geven aan innovatieve inspanningen en daar uiteenlopende partijen bij betrekken (zie ook onder Business en innovatiestrategie).

Een van de elementen die een goede samenwerking in de Peel in de weg staan is het kerktoren-denken. Dit vraagt om (bestuurlijk) leiderschap, bijvoorbeeld het vermogen om richting te kunnen geven aan collectieve actie. Hier schort het momenteel nog aan in de Peel, hoewel er toch al het nodige is bereikt. Met bestuurlijke wil en een goede aanvliegroute moet het mogelijk zijn ook partijen in de Peel beter te laten samenwerken. Daar moet deze verbindingsstrategie aan bijdragen.

Verbindingsstrategie

Acties

1. Ontwikkelen volwaardige triple helix-samenwerking in de Peel rond de economische agenda
   De aansturing van deze van deze economische agenda vormt in dit kader een kans (zie ook hoofdstuk 5).

2. Ontwikkelen van stuur- en uitvoeringskracht rond de economische agenda
   Een belangrijk uitgangspunt hierbij is zoveel mogelijk aan te sluiten bij de bestaande structuren (zie ook hoofdstuk 5).

3. Toepassen triple-helix bij uitvoering van de economische agenda
   Nieuwe wijze van samenwerken toepassen op alle niveau (strategisch, tactisch, operationeel) (zie ook hoofdstuk 5).

.

4. Verbinding maken rijk, provincie andere regio's
   Dit kan onder meer door – in samenspraak met Brainport – beter aan de haken op het landelijke missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid.

Netwerksamenleving
Het bedrijfsleven heeft te maken met een stevig veranderende omgeving. Het leveren van producten en diensten vindt daardoor steeds meer plaats in (internationale) ketens en netwerken. Samenwerking tussen bedrijven, onderwijs en overheid in clusters stelt ondernemers beter in staat om zich aan te passen aan de omgeving en in te spelen op deze ontwikkelingen. We bewegen van een verticale economie met dominante grote producenten en gescheiden economische sectoren naar een horizontale economie.

Verbindingsstrategie

Uitvoering

- Het opstellen van een nieuwe governance rond deze agenda (zie hoofdstuk 5) volstaat niet. Het is zaak de uitgangspunten en organisatorische principes vast te leggen in een samenwerkingsovereenkomst. Zo weten alle partijen waar men elkaar op kan aanspreken.

- We leven in een dynamische wereld. Ontwikkelingen volgen elkaar snel op. Om de economische agenda actueel te houden is het zaak deze (lees hoofdstuk 4) jaarlijks te vertalen in een bondig jaarplan. Dit jaarplan omvat naast een inhoudelijke agenda ook een organisatorische en financiële paragraaf (waarin gedeelde verantwoordelijkheden terugkomen).

- Voor de verbinding met hogere overheden vormen de Regionale ontwikkelstrategie (in ontwikkeling) en een regionale lobbystrategie (te ontwikkelen) kritische succesfactoren.

Partnerschappen

Brainport, overige regio's (Venlo, Foodvalley, etc.), VNO-NCW Brabant Zeeland, provincie, rijk, Europa.

Lopende projecten / trajecten

Voorbeelden triple helix-samenwerking: Innovatiehuis, Smart Industry Fieldlab de Peel, Slimme Maakindustrie, Automotive Campus, Foodtech Brainport (zie ook innovatiestrategie).

Tabel: Speerpuntagenda Verbindingsstrategie

ACTIE	TYPE ACTIE: VERKENNING; BELEIDSACTIE; UITVOERING; LOBBY	UITVOERING FASERING				SUGGESTIE KARTREKKER(S)
		'22	'23	'24	>'25	
Ontwikkelen volwaardige triple helix-samenwerking	Verkenning	X				Peelgemeenten
Ontwikkelen stuur- en uitvoeringskracht	Beleidsactie	X	X			Triple helix
Toepassen triple-helix bij uitvoering economische agenda	Uitvoering		X	X	X	Innovatiehuis
Verbinding maken Rijk, Provincie, regio's	Uitvoering		X	X	X	Programmamanager / coördinator Economie

05

Organisatie en uitvoering

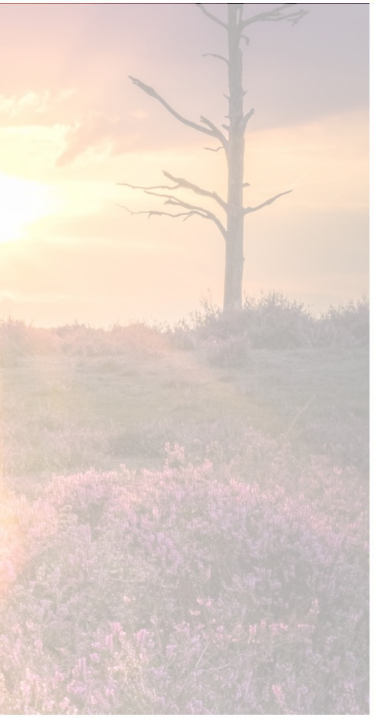
Focus op de uitvoering

5.1 Inleiding

Het vorige hoofdstuk geeft een duidelijk beeld van de economische ambities en doelen van de economische agenda de Peel 2022-2027. De doelen zijn gewaagd. De lat wordt hoog gelegd. Uit de evaluatie (bijlage 1) komt een breed gedragen wens naar voren om de komende jaren de economische samenwerking op Peel-niveau te verlengen. Tegelijkertijd zijn voor de (toekomstige) samenwerking diverse verbeterpunten benoemd:

- meer focus op uitvoering en doen;
- minder vanuit de eigen gemeente denken en handelen, meer vanuit de Peel als geheel;
- minder wisselingen binnen het bestuur en de ambtelijke organisatie(s);
- meer vertrouwen in en mandaat voor uitvoerende partijen;
- meer agenderende rol richting triple helix-partners in en buiten de Peel;
- meer duidelijk over (gewenste) rol gemeente Helmond in de Peel.

Van belang is om te beseffen dat de huidige manier van samenwerken een eerste stap is geweest in de regionaal economische samenwerking. Deze aanpak heeft ook tot concrete resultaten geleid, maar nu moet de volgende stap worden gezet. De samenwerking komt in een volgende fase, wordt volwassener, en dat is gelet op de ervaringen uit het verleden en ambities en opgaven van deze agenda nodig!

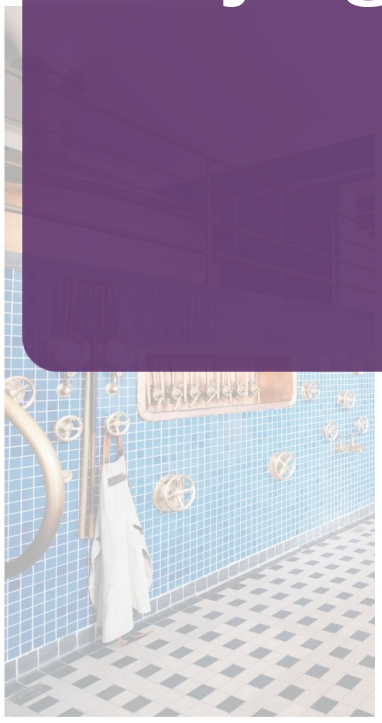

06

Bijlagen

Bijlage 1:

Evaluatienotitie de Peel

Introductie

Een belangrijke stap in het actualiseren van de Economische Agenda de Peel is de evaluatie van de huidige agenda. Om te kijken wat er de afgelopen jaren goed ging en om te kijken op welke gebieden verbeteringen gewenst of noodzakelijk zijn. Deze evaluatie brengt waardevolle informatie in beeld over de verbetering van de doeltreffendheid van de agenda en doelmatigheid van de samenwerking. De evaluatie is geen doel op zich; het is een tussenproduct en een evaluatie op hoofdlijnen. Het moet zorgen voor een goed startpunt voor het opstellen van de nieuwe economische agenda.
Een drietal vragen staan centraal in deze evaluatie:

1. In welke mate is het economische programma tot uitvoering gebracht en heeft het geleid tot de gewenste uitkomsten?
2. Op welke gebieden verdient het economische programma anno 2021 bijsturing, om bij te dragen aan de langetermijnvisie binnen de Peel?
3. Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten voor de governance / uitvoering van het economische programma?

Om antwoord te krijgen op bovenstaande vragen hebben 20 gesprekken plaatsgevonden met in totaal 28 personen. De lijst met geïnterviewden is zorgvuldig samengesteld. Het sluit aan bij de partijen die bij het opstellen van de huidige agenda betrokken zijn geweest (coalitie van de doeners) en bevat personen met verschillende achtergronden en functies, zoals VNO NCW, verschillende bedrijven uit de Peel, zorgorganisatie ORO, Waterschap en het Innovatiehuis. Behalve de drie hoofdvragen is er doorgevraagd over de bekendheid van de geïnterviewde met de economische agenda, de inhoud van de strategielijnen en speerpuntsectoren, de mening over het functioneren van de organisatie en de ontwikkeling in de samenwerking. Ook is er doorgevraagd welke nieuwe aandachtspunten of ontwikkelingen voor de toekomst anders dan in 2016 zijn ontstaan, waarop de nieuwe economische agenda moet aanhaken. Aan de hand van de afgenomen interviews is een goed beeld verkregen van de sterke kanten van de economische agenda en zaken die nog extra aandacht vragen.

Elk interview startte met de vraag wat het eerste in je op komt bij de economische agenda de Peel. Om een indruk te geven van de antwoorden hebben wij van elke geïnterviewde de eerste reacties in een drietal woorden vervat en in de onderstaande wordcloud opgenomen.

Wordcloud evaluatie

Een paar zaken vallen op:

1) de wil en de noodzaak om samen te werken;
2) de oproep om de agenda concreter te maken en echt samen uit te voeren;
3) een heel aantal woorden die duiden op gebrekkige samenwerking en bestuurlijke slagkracht;
4) een aantal onderwerpen waarmee aan de slag moet worden gegaan.

1. In welke mate is het economische programma tot uitvoering gebracht en heeft het geleid tot de gewenste uitkomsten?

1. Er zijn weinig tot geen duidelijke (meetbare) doelen gesteld in de economische agenda

+

2. Er zijn weinig tot geen concrete acties, maatregelen en uitkomsten geformuleerd in de economische agenda. Dit maakt het lastig om te bepalen in welke mate de economische agenda tot uitvoering is gebracht.

3. Binnen de Peel zijn afgelopen jaren resultaten geboekt op het gebied van economische samenwerking. Er zijn sinds de economische agenda bestaat een aantal concrete resultaten geboekt met o.a. de successen op met automotive campus, het Fieldlab slimme maakindustrie, Dutch technology week, Techniekcentrum Brainport in Deurne, Foodtech, Stagestad Helmond de Peel en er is bijvoorbeeld een begin gemaakt met de regionale bedrijventerreinen afspraken. Men vraagt zich soms af of de successen dankzij de economische agenda zijn gerealiseerd of dat deze ondanks de economische agenda zijn gerealiseerd. De economische agenda wordt vooral gezien als het begin van economische samenwerking, waarbij doorontwikkeling van de samenwerking de volgende stap is naar een meer volwassen samenwerking. Er worden in toenemende mate verbindingen gelegd, maar het is zaak dat deze karrensporen geen karrensporen blijven, maar snelwegen worden.
Ook rondom de basics zien de betrokkenen (te) weinig vooruitgang. Behalve op glasvezelgebied is er rondom bereikbaarheid weinig gebeurd. Ook is er nog geen kogel door de kerk over een regionaal bedrijventerrein in de Peel.
Het is nog niet voldoende gelukt om aansluiting te krijgen bij Brainport, er is geen proactieve agenda of lobby richting Brainport. Rondom de regiodeal/ -envelop en bijvoorbeeld voorzieningen en zijn er in de beleving van de geïnterviewden kansen gemist. Het wordt dan al snel een lijstje van zaken die individuele gemeenten voor elkaar willen boksen en er wordt niet geredeneerd wat het beste is voor de Peel dan wel de MRE-regio. Er moet worden voorkomen dat het niet bij wensenlijstjes blijft.
Het innovatiehuis de Peel is een directe resultante van de economische samenwerking en voert een gedeelte van de economische agenda uit. Met name rondom de speerpunten zijn er verschillende projecten opgestart. Zo zijn de projecten rondom Agro en Vrijetijdeconomie (Peel marketing) opgepakt en uitgewerkt vanuit de economische agenda. De overige speerpunten liepen al in meer of mindere mate binnen Peelverband. Het Innovatiehuis heeft verbinding gezocht en geprobeerd een schakel te zijn tussen bedrijven en verschillende partijen die bezig zijn met innovatie op de speerpunten. Zo zijn er verschillende projecten rondom slimme maakindustrie opgepakt. Zorg begint te komen met het aanstellen van een projectleider. Rondom automotive is er verbinding gezocht, maar nog geen directe projecten en Foodtech speelt zich ook nog steeds grotendeels op de Foodtech campus af. Het innovatiehuis is bekend in de regio, maar het is niet altijd duidelijk wat zij voor de partijen of bedrijven kan betekenen. Het gevoel bestaat dat er nog niet het maximale is uitgehaald.

4. De economische agenda staat zeer beperkt op het netvlies bij vrijwel alle geïnterviewden en wordt in de praktijk vrijwel niet gebruikt. Verschillende speerpunten daarentegen staan wel bij veel geïnterviewden op het netvlies en zijn herkenbaar. Vooral de speerpunten die direct aansluiten bij de Brainport agenda.

5. De Peel-parels zijn nog niet voldoende voor het voetlicht gebracht. Onbekend maakt onbemind. De goede voorbeelden van bedrijven, ondernemers, samenwerkingen, projecten, plekken in de Peel zijn nog onderbelicht en onderbenut gebleven. Het is tot nu toe onvoldoende gelukt om de ‘parels’ echt in de etalage te zetten, de Peel heeft er moeite mee zichzelf te promoten (soms werd er zelfs gesproken van een Calimero-complex).
Peelmarketing is recent opgericht, de regio als divers vestigingsgebied heeft meerwaarde en zorgt voor meer trots en zelfbewustzijn in de regio.

Op welke gebieden verdient het economische programma anno 2021 bijsturing, om bij te dragen aan de langetermijnvisie binnen de Peel?

1. Het doorzetten en uitbouwen van de economische samenwerking in de Peel is een wens die breed wordt gedragen. Hierbij geldt dat men zich ervan bewust is dat dit investeringen in capaciteit en middelen kost.

2. Redeneer vanuit een gezamenlijke opgave en een integrale agenda. De bestaande agenda wordt als "te vaag" ervaren. Een aantal grote onderwerpen worden niet benoemd of er is te weinig actie op ondernomen. Voor de basics geldt dat met name rondom bereikbaarheid en de ruimte voor bedrijvigheid nog veel ontevredenheid heerst. En een aantal grote onderwerpen zijn niet voldoende benoemd of er is te weinig kleur op bekend. Dat geldt voor de transitie landelijk gebied, voor de grote demografische ontwikkelingen en de gevolgen daarvan op de arbeidsmarkt, de zorg en het vestigingsklimaat. Ook ziet men te weinig terug van de ambities rondom duurzaamheid (energietransitie, circulaire economie, landbouw, gezondheid).

3. Kies voor onderwerpen en samenwerkingen waarvoor het echt toegevoegde waarde heeft om op regionaal niveau samen te werken. Pas op dat je te geforceerd op zoek gaat naar wat de Peel uniek maakt of dat het maken van verbindingen een doel op zich wordt. De propositie “De Peel maakt het in Brainport” is goed. Zorg dat projecten hierbinnen te plaatsen zijn en toegevoegde waarde hebben voor de Peel als regio. Dit gaat verder dan alleen het faciliteren en ondersteunen van bedrijven, maar gaat over bredere thema’s zoals werkgelegenheid, duurzaamheid en leefbaarheid (bv. vitaliteit centrumgebieden en buitengebied).

4. Er moet worden bijgestuurd op de positie van de Peel binnen Brainport, waarbij de verbinding moet worden versterkt. Op de eerste plaats moet de Peel een sterkere agenderende positie innemen binnen Brainport. Dit vraagt zelfbewust opereren (redeneren vanuit de opgave) en gezamenlijk agenderen. Dan kan er vanuit Brainport de gevraagde inzet en middelen worden georganiseerd. Op de tweede plaats dient er op Peelniveau uitvoeringskracht gerealiseerd te worden en de verbinding te worden gelegd tussen het Peelse MKB en thema’s binnen Brainport. Hier kunnen Brianport en de Peel elkaar versterken: Brainport vanuit de lobby en middelen, de Peel vanuit de lokale kennis en het leggen van de verbindingen. De Peel moet niet bij Brainport willen horen, maar ís onderdeel van Brainport. Dit vraagt duidelijke afstemming tussen bedrijfscontact vanuit Innovatiehuis en vanuit Brainport. In plaats van concurrerend dient dit bedrijfscontact juist complementair aan elkaar te zijn. Op de derde plaats is het kansrijk om bij te sturen op het creëren van koppelkansen op thema’s die wel voor de Peel gelden, maar waarvoor Brainport minder actief is zoals agro, zorg en VTE.

5. De agenda komt deels, maar niet volledig overeen met de Brainportagenda en provinciale beleid. Dit hoeft geen probleem te zijn, De Peel is wel onderdeel van Brainport, maar heeft ook specifieke opgaven (bijvoorbeeld rondom zorg of agrarische sector). De Peel wordt door de (boven-) regionale partijen en bedrijven nog niet als een samenhangende en daadkrachtige regio gezien. Kansen worden in de arbeidsmarktregio, Brainport, MRE en provincie gemist. Vooral doordat op belangrijke thema's geen consensus wordt gevonden (bereikbaarheid, bedrijventerreinen, innovatie, energie, duurzaamheid, circulaire economie, arbeidsmarkt). Een meer proactieve rol en duidelijkere regionale visie op onderdelen kan dat snel verbeteren.

6. Om aan ambitie van de strategische visie 2030 bij te dragen, zullen accentwijzigingen in de ambitie en/of uitvoering van de economische agenda moeten worden aangebracht. “De Peel maakt het in Brainport” sluit goed aan, maar de strategie (“door het creëren van toegevoegde waarde door inzet van technologische innovatie en design, waar mogelijk gekoppeld aan de uitgangspunten van circulaire economie”) verdient op twee aspecten bijsturing. In de praktijk

blijken design en de koppeling met uitgangspunten van circulaire economie maar beperkt in uitvoering gebracht. Design als manier om innovatie op gang te krijgen of om over uitdagingen na te denken (design thinking) kan meer toegepast worden. Maar design als speerpunt zoals Eindhoven dat heeft, wordt in de Peel toch anders beleefd, het is meer een 'maak'regio. Circulaire economie, duurzaamheid en energietransitie zijn belangrijke thema's die zijn nog niet of onvoldoende verbonden aan de agenda. Alle partijen zien dit als één van de verbindende uitdagingen (satéprikker). Op welke manier moet verder uitgediept worden in fase 2 en 3 van het opstellen van de agenda

7. De drie hoofdlijnen die zijn gekozen in de economische agenda (Business & Innovation, People en Basics) sluiten goed aan op de opgave die binnen de Peel gelden en waarvoor regionale economische samenwerking een rol kan spelen. Maar een ambitieuze kop ontbreekt en de uitdagingen binnen deze thema's zijn onvoldoende gedefinieerd. Wat is je gezamenlijke uitdaging? Waar wil je je hard voor maken.....en hoe organiseer je dat dan? Het belang van Basics en People wordt herkend als belangrijke onderwerpen. Met betrekking tot deze onderwerpen het volgende:

Basics: veel geïnterviewden zijn teleurgesteld over hetgeen voor elkaar is gebokst rondom de basics. Ook hebben zij zich erbij neergelegd dat het wel niets zal worden. Dat geldt met name rondom de bereikbaarheid en in mindere mate de ruimte voor bedrijvigheid (regionaal bedrijventerrein). Het zijn typisch de onderwerpen waar men het politiek niet over eens wordt. Vanuit de economische agenda worden deze zaken (nog steeds) als essentieel benoemd en staan deze onderwerpen niet ter discussie als randvoorwaarden om de economie optimaal te kunnen blijven bedienen. Een deel van het argwaan en gebrek aan vertrouwen tussen partijen komt voort uit ongenoegen rondom deze onderwerpen. Glasvezel wordt wel als succes gezien.

People: Arbeidsmarkt en Onderwijs: Voor onderwijs geldt dat er nog te weinig verbinding is tussen onderwijs en werkgevers. De regiegroep Onderwijs en Arbeidsmarkt zet zaken in gang, maar zou nog effectiever georganiseerd dienen te worden. Projecten zoals Boost en de Brainport Human Capital Campus zouden daarbij een rol kunnen spelen. Ook kan Helmond een meer trekkende rol gaan spelen. Het is vanuit het oogpunt van samenwerking en afstemming goed dat er van de verschillende overlegstructuren bestaan, maar ook hier ontbreekt een heldere overkoepelende visie. Wat is de richtinggevende ambitie en leidende strategie? De regiegroep zou (meer) op hoofdlijnen moeten sturen en op strategisch niveau moeten opereren. De uitvoeringsinstanties kunnen dan gericht gaan uitvoeren. Met ruimte om te experimenteren (bv. Fieldlab gericht op leven lang leren, personeelstekorten speerpuntsectoren). Nu lopen uitvoering en strategie te veel door elkaar.

8. Inhoudelijke speerpunten binnen thema Business & Innovation

Algemeen: De speerpunten (1) Agro & food (2) Automotive (3) Slimme maakindustrie (4) Zorg en (5) Vrijetijdseconomie zijn logisch gekozen. De meeste mensen herkennen ze en kunnen ze reproduceren. Maar de speerpunten zijn te breed geformuleerd, dat zorgt ervoor dat het niet duidelijk is wat de doelen zijn en is er ook een beperkte focus. Opvallend is dat een aantal geïnterviewden en partijen aan geven dat er gekozen moet worden tussen de verschillende thema's zodat er meer focus ontstaat. Daarbij wordt het eerst gekeken naar speerpunten die ook zonder de Peelregio of het Innovatiehuis toch al lopen (met name Automotive en Foodtech). Of die buiten het zicht van de mensen/partijen vallen en waarvan men denkt dat goed wordt opgepakt (Zorg). Bijzonder is dat juist de actoren die zich binnen deze speerpunten begeven, aangeven de economische agenda nodig te hebben om de verbinding te krijgen en/of te houden met de Peelse MKB bedrijven, innovatieve projecten, de ontwikkelingen in de 'algemenere' speerpunten als Basics en People en (beter) te kunnen anticiperen op de grote maatschappelijke opgaven die op ons afkomen.

Iedereen is het erover eens dat er opgepast dient te worden dat de speerpunten beperkend of verkokerend gaan werken. Meer focus op de opgaven van morgen, die voor alle speerpunten gelden (digitalisering, duurzaamheid, gezondheid, demografische veranderingen, vestigingsklimaat), maar ook op thema's Basics en People die relevant zijn voor alle overige speerpunten. Er is behoefte aan een integrale strategische blik op de uitdagingen in de Peel die de verschillende speerpunten met elkaar verbindt.

a. Foodtech

Algemeen: het wordt over het algemeen slecht herkend wat er binnen Foodtech gebeurt. Er lijken logische verbindingen te liggen met Agro en bijvoorbeeld gezond voedsel, maar er is niet echt helder wat de mogelijkheden zijn. Men geeft aan dat er veel Food in de regio aanwezig is, maar dit is niet waar de verbindingen liggen en waar de innovatie op plaatsvindt. Ook wordt vaak gezegd dat Food onder de slimme maakindustrie zou kunnen vallen. Food is iets anders dan agro. De foodindustrie is een echte industrie van verwerken en veranderen (grijs), terwijl agro als het produceren van voedsel en grondstoffen wordt gezien (groen).

b. Agro

Agro is een bedrijfstak die duidelijk herkenbaar is in de Peel. Maar hij wordt ook echt gezien als een tak die voor veel uitdagingen/problemen zorgt. Stikstof, stoppende boeren, nertsen, intensieve veehouderij. Over het algemeen wordt gezegd dat de agro een (te) zware wissel trekt op de mogelijkheden van de (economische) ontwikkelingen in de regio. Zowel in ruimtegebruik als de ontwikkelruimte als het gaat om de stikstofdepositie. Het speerpunt wordt nu vooral ingevuld op individuele schaal met relatief kleine projecten, maar over het algemeen wordt gesteld dat er een bredere visie moet komen op deze bedrijfstak om de grote uitdagingen op te gaan pakken. Over het algemeen wordt gesteld dat de transitie landelijk gebied een van de hete aardappels is waar voorlopig omheen wordt gedraaid.

Agro wordt door de verschillende plattelandsgemeenten als erg belangrijk gevonden, maar ook politiek beladen en gevoelig. De geïnterviewden geven aan dat er door die individuele benadering er (grote) verschillen in kennis en aanpak binnen de gemeente ontstaan. De ene gemeente heeft meer kennis en knowhow over bepaalde onderwerpen dan andere. Het zou een kans zijn hierin (los van politieke koers) samen op te trekken. De gemeente Helmond geeft aan niets met agro te hebben. Echter, uiteraard heeft de manier waarop we met het buitengebied omgaan effect op de stad en het vestigingsklimaat. Ook Helmond zou zich daarom moeten sterk maken binnen het stedelijk gebied om doorbraken te kunnen forceren binnen dit thema.

c. Automotive

Automotive wordt het vaakst en eerst genoemd als het om de economische speerpunten gaat. Het is een van de duidelijkste speerpunten, waarbij het gevoel is dat daar het meest is bereikt. Tegelijkertijd geeft men aan dat dat zonder de economische agenda ook wel was gebeurd. De geïnterviewden voelen het niet als een prestatie van de Peel dat het (de campus) zo'n vlucht genomen heeft. Het is een verdienste van Helmond, de bedrijven, de Provincie en Brainport. Om die reden wordt vaak aangegeven dit speerpunt maar te schrappen uit de agenda. Automotive wordt ook vaak genoemd als logisch speerpunt waarlangs je de regio zou kunnen profileren. Zo zou ook de culturele sector iets met het onderwerp kunnen doen. Automotive valt ook breed uit te leggen (accu's, ict, Nedschroef, landbouwmachines, trailers).

De sector zelf geeft aan de agenda nodig te hebben om op een goede manier te adresseren hoe belangrijk het is te investeren in de basics, de arbeidsmarkt, het onderwijs en het vestigingsklimaat (inclusief wonen en voorzieningen). Zij geven daarnaast aan dat er nog steeds potentieel zit in de verbinding met MKB-bedrijven met name in de agro business. Stoppende boeren kunnen geïnteresseerd worden in de techniek rondom auto's, maar veel directer zouden er kruisbestuivingen mogelijk moeten zijn tussen de techniek rondom auto's en vrachtwagen en landbouwvoertuigen en trailers.

d. Vrijetijdseconomie

Dit speerpunt is uitgewerkt door het Innovatiehuis. Er was niets en heel weinig samenwerking op dit vlak in de Peel. Nu is er een visie en zijn er Peelmarketeers aan het werk. Uitdaging is nog steeds wel dat het Peel-gevoel nog niet echt wordt beleefd. Ook zijn er twijfels over het schaalniveau (zou het niet op MRE-niveau moeten). Het voorzieningenniveau zou sowieso op een hoger schaalniveau dan regio de Peel moeten worden bekeken volgens de meesten. Ook de Peelparels zijn nog niet voldoende zichtbaar geworden. De trots op de Peel is iets waar hard aan gewerkt dient te worden. Geadviseerd wordt om naast marketing ook de ontwikkeling van het toeristische en recreatieve voorzieningenaanbod (welke voorzieningen missen nog?) te stimuleren en dat gezamenlijk op te pakken. Hier kan ook verbinding worden gezocht met bijvoorbeeld het provinciale Leisure Ontwikkel Fonds.

e. Slimme maakindustrie

Er zijn een aantal goede projecten gestart op dit vlak (vooral vanuit Helmond, terwijl er in de Peel 500 maakbedrijven zijn gevestigd). Ook omdat slimme maakindustrie dwars door de sectoren gaat en breed kan worden geïnterpreteerd. Vaak gaat het om ICT, digitalisering, maar vaker nog om slimme producten en grondstoffen. Het Smart Industry Fieldlab de Peel wordt als groot succes gezien dat om navolging vraagt. Een samenhangend actieplan wordt gemist. Ook wordt soms aangegeven of Foodtech niet beter onder slimme maakindustrie zou moeten vallen. Binnen dit speerpunt is er relatief veel contact met Brainport Industry Campus en het Stimuleringsfonds van het MRE.

f. Zorg

Dit speerpunt is binnen de economische agenda niet aan bod gekomen. Na het opstellen van de agenda zijn partijen weer binnen hun eigen sector gaan acteren. De zorg is georganiseerd in "silo's" en maken 1 op 1 afspraken met de verschillende partners en de lokale en landelijke overheid.

De zorgpartijen geven evenwel aan dat dit zeer onwenselijk is. De Coronacrisis maakt extra helder waar het mis gaat. De zorg staat dusdanig onder druk dat het duidelijk is geworden dat het op deze manier niet meer vol te houden is. Demografische ontwikkelingen (ouder wordende bevolking, minder werkenden) zorgen ervoor dat er straks te veel mensen zijn die zorg nodig hebben en te weinig mensen die die zorg kunnen verzorgen (en betalen). Het zorgstelsel gaat wringen en is op deze manier niet meer vol te houden. Deze opgave vraagt een radicale (disruptieve) nieuwe aanpak, waarbij veel meer regionaal en integraal zal moeten worden samengewerkt. Er moet een visie op wonen en zorg komen en in ieder geval een agenda die op elkaar aansluit als het gaat om op welke manier wordt omgegaan met de grote demografische veranderingen. Thema's die spelen zijn: gezondheid (hoe kun je er voor zorgen dat minder mensen zorg nodig hebben), vestigingsklimaat, arbeidsmarkt, en wat zijn de economische gevolgen van deze ontwikkelingen. Duurzame inzetbaarheid van mensen, technische ontwikkelingen rondom sensoring en ict toepassingen.

Innovatie, zowel technische als sociale, kan oplossingen aandragen voor delen van de grotere opgave. Er lopen ook verschillende innovatieve projecten die deelbaar en schaalbaar kunnen worden gemaakt. De Peelregio lijkt daarin het goede schaalniveau.

9. Ga als overheid niet op de innovatie-stoel zitten, maar neem een rol in het creëren van de juiste randvoorwaarden (dus meer focus op basics), geef ruimte aan startende initiatieven (vliegwieleffect) en stel heldere doelen en mandateer die. Laat innovatie over aan de uitvoeringsorganisaties en de bedrijven. Zorg voor een netwerkorganisatie en stuur vooral op outcome en veel minder op risico's vooraf.

Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten voor de governance/uitvoering van het economische programma?

1 Het is een breed gedragen wens om de komende jaren door te werken aan economische samenwerking op Peel-niveau, het wordt wel tijd voor nog meer focus op uitvoering en doen.

2. In de praktijk blijkt dat het lastig is om over de eigen gemeentegrenzen heen te stappen en vanuit regio de Peel als geheel te redeneren. Er wordt nu nog te veel vanuit eigen gemeente gedacht. Op de eerste plaats is (een gebrek aan) vertrouwen hierbij belangrijk. Tussen de gemeenten onderling, maar ook tussen overheidspartijen en werkgevers. Daarnaast draagt het gezamenlijk behalen van positieve resultaten ook bij aan een verbonden regio en het vertrouwen.

Voorbeelden hiervan zijn de geringe vorderingen op de dossiers bereikbaarheid en bedrijventerreinen. Ook worden bepaalde speerpunten benaderd als niet interessant voor de ene (bijvoorbeeld agro voor Helmond) of vooral voor de andere (Foodtech en Automotive voor de Peelgemeenten).

3. Wisselingen binnen het bestuur en de ambtelijke organisatie(s) zorgen voor beperkte continuïteit en collectief geheugen. Samenwerking hangt in sterke mate af van personen. Wisselingen in de besturen en ambtelijke apparaat zorgt voor kennisverlies en verlies van vertrouwen. Zeker omdat de samenwerking bestuurlijk nog niet even breed gedragen is. Er zou (grote) winst kunnen worden behaald als op ambtelijk niveau echt wordt samengewerkt in de Peel en van elkaars expertise gebruik wordt gemaakt. Zo zou er ook meer continuïteit kunnen worden gegarandeerd. Ook zou zo de professionaliteit en kennis op een aantal thema's (agro, arbeidsmarkt, bedrijventerreinen) kunnen worden vergroot.

4. De samenwerking is te veel bestuurlijk en op controle gericht. Bestuurders zitten te veel op detail en te weinig op de grote strategische lijnen. De partijen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering krijgen te weinig mandaat. Er gaat veel energie verloren bij de bestuurlijke besluitvorming (stroperig) en het vooraf aangeven waar de risico's zitten. Ook is niet duidelijk welke strategie gevolgd dient te worden.

5. De huidige governancestructuur (Innovatiehuis als uitvoeringspartij en samenwerkingen op projectniveau) is een eerste stap in regionale economische samenwerking en heeft tot concrete resultaten geleid, maar nu moet de volgende stap gezet worden.
Op dit moment worden over de verschillende onderwerpen bestuurlijk gezamenlijk besluiten genomen en wordt er maar in beperkte mate gemandateerd. Het zou helpen individuele bestuurders namens de Peel aan te wijzen om de verschillende dossiers op een hoger plan te brengen. Dat gebeurt nu nog te weinig.
De wens rondom resultaat komt niet overeen met de beschikbare inzet. Er is een breed besef dat investeringen in uren en middelen nodig zijn om de gewenste slagkracht te kunnen realiseren. Er wordt dus te weinig geïnvesteerd in inzet en middelen om het Innovatiehuis echt effectief te laten zijn.
Het Innovatiehuis is geen juridische entiteit. Het kan dus niet zelfstandig beslissen over bijvoorbeeld budgetten en aanname van mensen. Daarvoor is het afhankelijk van de verschillende gemeenten. Deze hebben verschillende procedures en "checks and balances" dat zorgt voor een lang bestuurlijk traject en veel onnodige tijd gaat verloren in het doorlopen van de gemeentelijke procedures. De slagkracht van het Innovatiehuis is erbij gebaat dat men ook juridisch/organisatorisch mandaat krijgt.

6. De huidige rol van de regio wordt nu als (te) reactief ervaren. Het is een brede wens om als krachtige regio De Peel een meer proactieve rol in te nemen. Dit betekent actief zaken agenderen en sturen op eindresultaat. Zowel richting ondernemers als richting Brainport.

7. De rol van Helmond binnen de Peel is niet helder. Helmond als centrumstad van de Peel en brug naar het stedelijk gebied. Helmond heeft een andere schaalgrootte dan de overige Peelgemeenten. Omdat Helmond een (grote) stad is zijn er over het algemeen gesproken voor Helmond andere (speerpunten) belangrijk dan voor de Peelgemeenten. Omdat Helmond in eerste instantie vooral volop meedraait in de subregio stedelijk gebied is de positie van Helmond in de Peel niet altijd even duidelijk. Dit zorgt voor een spanningsveld. Het verleden speelt daarin ook niet mee. Op de achtergrond spelen nog steeds een aantal dossiers zoals discussie Lungendonk, Diesdonk en 6.1. Aan de andere kant zien partijen kansen voor Helmond vanwege hun organisatiekracht en expertise om de kleinere gemeenten op sleeptouw te nemen of meer een regierol te nemen. Denk hierbij aan arbeidsmarktvraagstukken, de zorg, de lobby richting het MRE en Brainport. Helmond moet zich duidelijker uitspreken over de rol die ze willen en kunnen spelen. Daarbij moet geredeneerd (blijven) worden van de Peel als ware zij 1 gemeente.

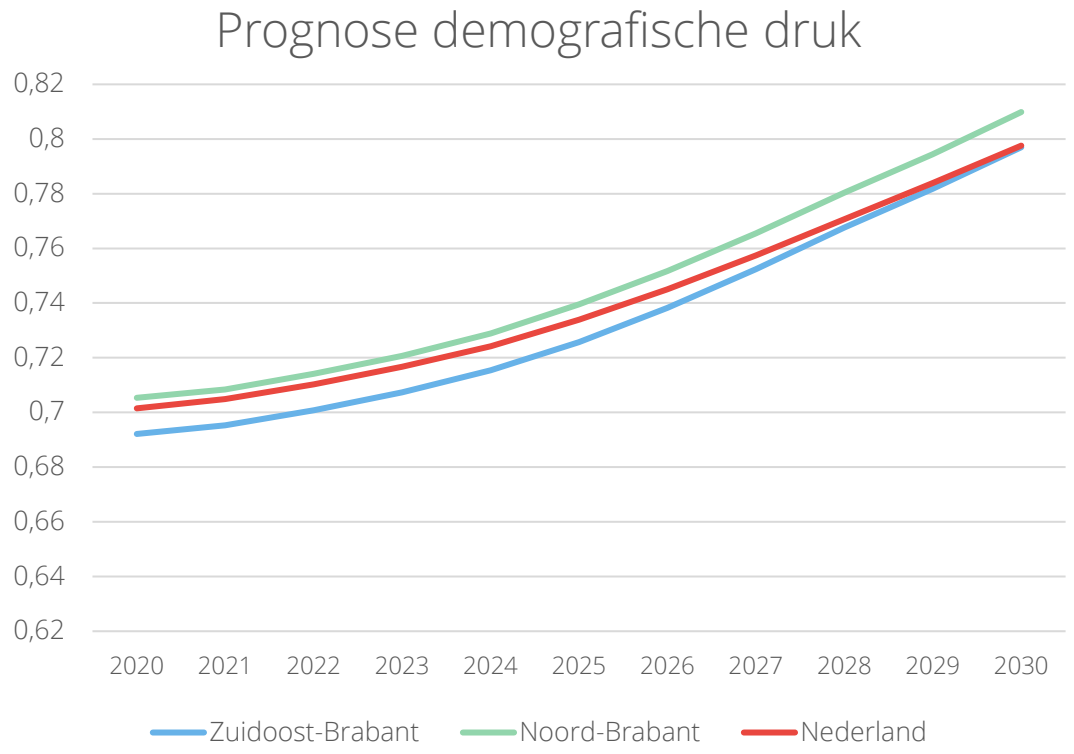
8. Samenwerken is werken: werk aan vertrouwen. De verschillende Peelgemeenten redeneren nog te veel vanuit hun eigen achterban en raden. Er wordt niet of te weinig gewerkt aan een gezamenlijke opgave. De inrichting van het portefeuillehouders EZ-overleg, gecombineerd met ambtenaren, vertegenwoordigers van werkgevers, onderwijs en regio is een goede start. Zo wordt er aan vertrouwen gewerkt. Breder wordt er nog niet samengewerkt (crosssectoraal ruimte, sociaal, wonen) en de raden worden ook niet actief betrokken. Het zou goed zijn de toekomst van de Peel integraler te bespreken en een proces in te richten die overige collegeleden en raadsleden laat zien dat hun gemeente het niet meer allemaal alleen kan rooien en in de Peel hun belangen goed vertegenwoordigd worden.

Bijlage 2:

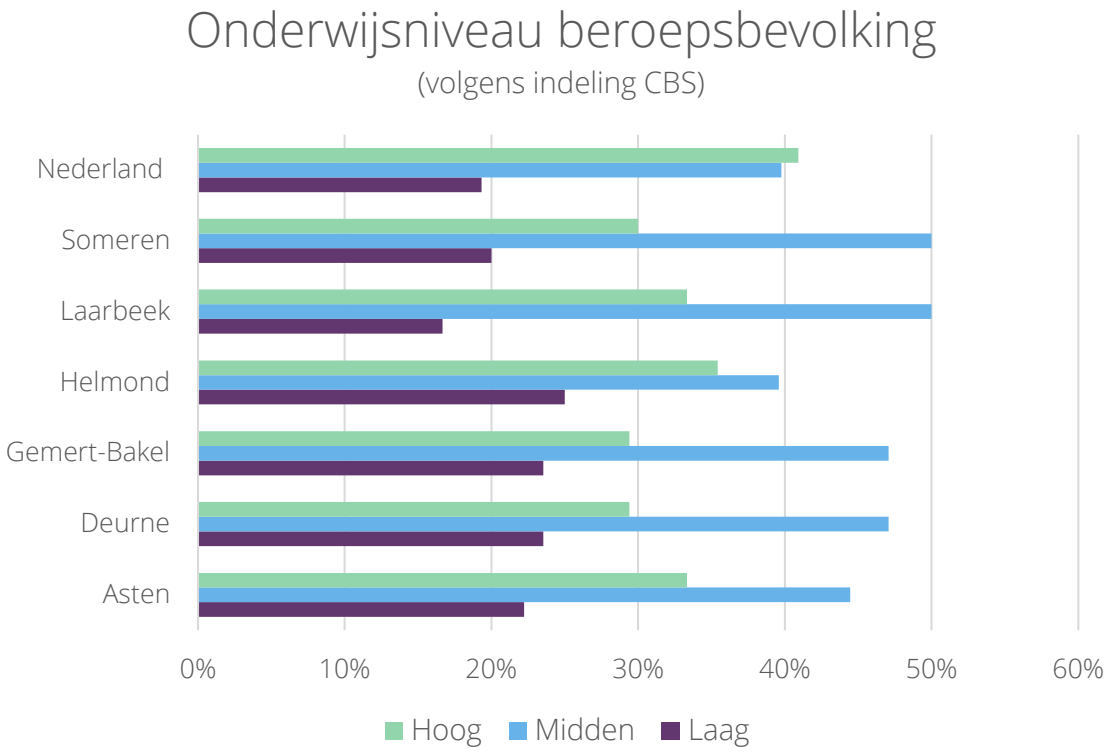
Feiten en cijfers opgaven de Peel

	Asten	Deurne	Gemert-Bakel	Helmond	Laarbeek	Someren	Eindhoven	Nederland
Economische karakteristiek / kracht								
Aantal bedrijven (abs.) (2020)	2.010	3.630	3.330	8.140	2.520	2.390	24.460	1.701.070 (2019)
Aantal arbeidsplaatsen (abs.) (2019)	7.970	14.500	11.980	46.820	8.350	9.160	167220	8.892.680
Banenindex (2019)	88,6	85,3	70,5	97,5	69,6	83,3	133,8	97,5
Zzp'ers t.o.v. totaal aantal banen (%) (2019)	16,9	15,8	21,1	9,2	20,9	18,7	5,7	11,4
Aantal exporterende bedrijven (%) (2019)	8,4	9,7	7,1	8,3	7,5	11	7,8	6,2
Voorraad werklocaties (ha)	35,56	133,25	97,54	566	113,96	48,44	789,4	107.869
Uitgeefbaar werklocaties (ha)	0	10,26	0,71	27,01	0,16	0	107,93	6.268
Gemiddeld m2 WVO per 1.000 inwoners	2.410	3.006	1.859	2.256	1.977	2.440	2.354	2.305
Leegstand winkels (%) (op basis van m2)	13,5 %	12,2 %	5,3 %	11,0 %	7,4 %	8,6 %	8,7 %	7,6 %
Arbeidsmarkt								
Werken in eigen woonplaats (2017)	34,6 %	35,1 %	29,6 %	36,6 %	23,8 %	34,4 %	51,06 %	38,0 %
Gemiddelde reisafstand tot werk (km) (2017)	21,5	22,7	21	25	21,4	21,4	22,5	22,7
Werkloosheid (2020)	3,2 %	3,2 %	3 %	4,7 %	3 %	3,1 %	4,4 %	3,8 %
Gemiddeld bruto-inkomen per inwoner	€ 25.900	€ 25.800	€ 23.150	€ 25.000	€ 26.100	€ 25.700	€ 27.500	-
Bevolkingsdynamiek (% toe- of afname)								
Demografische druk (2020)	77,7	76,2	72,3	66,5	76,7	68,2	56,6	69,8
Prognose bevolkingsontwikkeling (2020-2040)	-5 %	5 %	4 %	8 %	8 %	-1 %	7 %	4 %

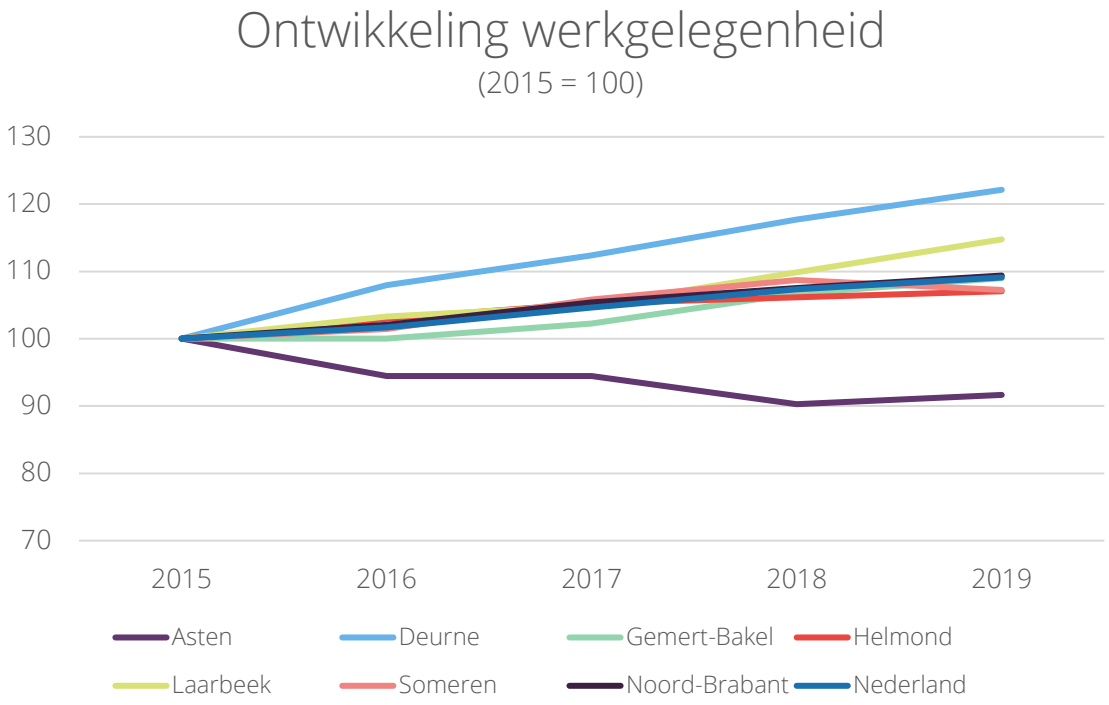
Figuur: Economische benchmark de Peel

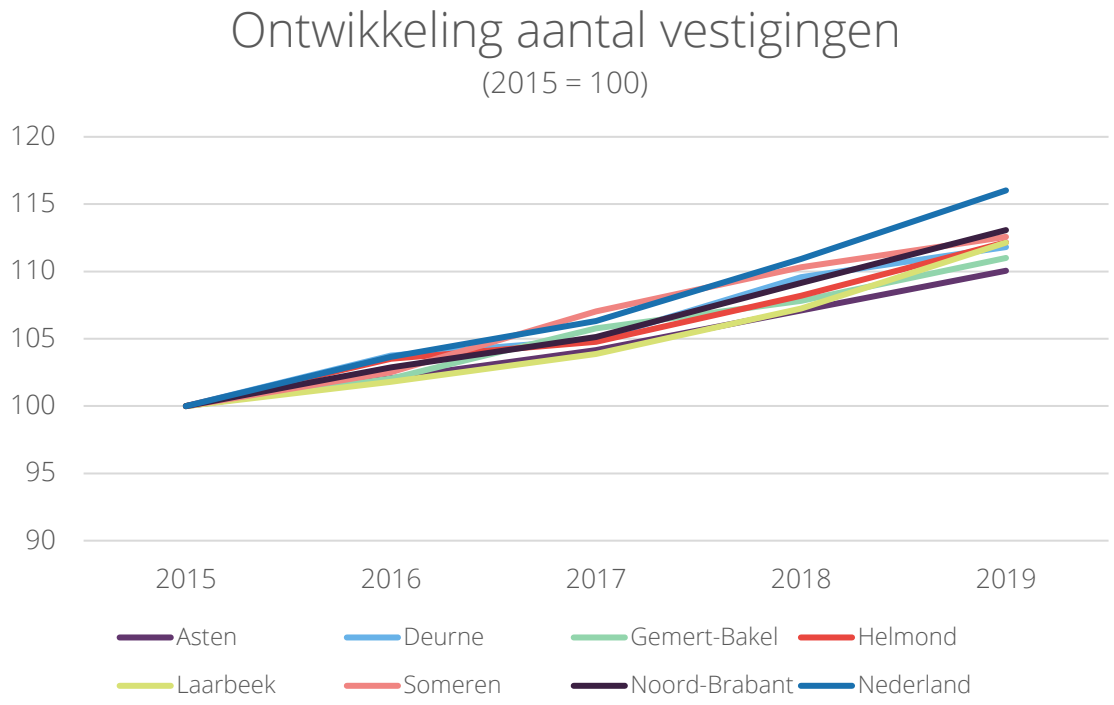
Figuur: Demografische druk Zuidoost-Brabant ten opzichte van provincie en landelijke demografische druk. Demografische druk in Zuidoost-Brabant is lager dan in de rest van Brabant en Nederland, maar komt in 2030 op Nederlands niveau. Dus snellere stijging van de druk.

Figuur: Onderwijsniveau beroepsbevolking naar indeling CBS. Relatief veel middelbaar opgeleide beroepsbevolking in alle Peelgemeenten (bovenbouw havo/vwo, mbo-2, mbo-3 en mbo-4)

Figuur: ontwikkeling werkgelegenheid 2015-2019. Alleen in Asten werkgelegenheid afgenomen sinds 2015. In de rest van de Peel groei werkgelegenheid overeenkomstig imet Noord-Brabant en Nederlands gemiddelde

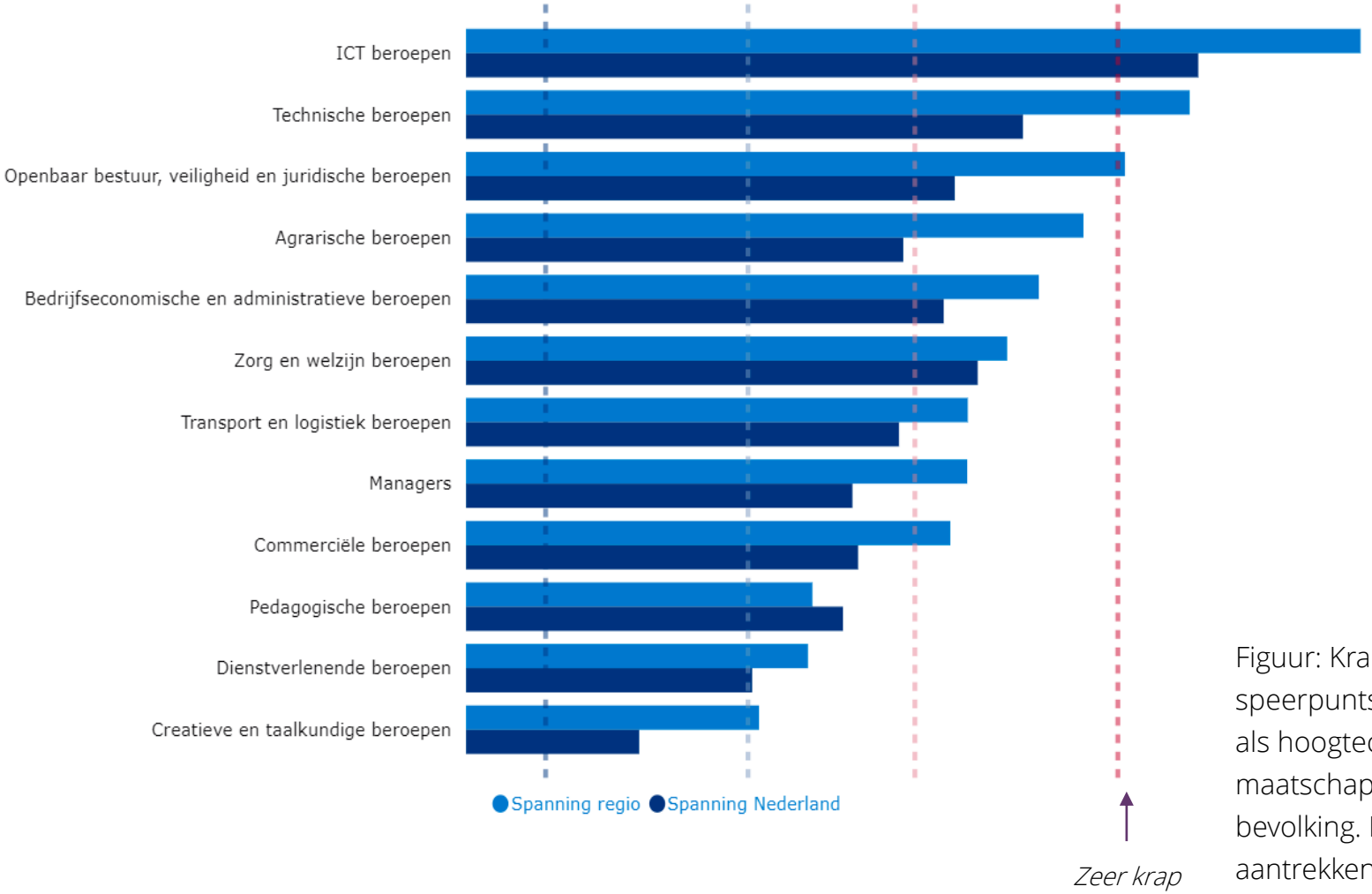
Figuur: Ontwikkeling aantal vestigingen 2015-2019. In alle gemeenten aantal vestigingen toegenomen, overeenkomstig met Noord-Brabant maar wel onder Nederlands gemiddelde

Beroepsklasse | Beroepsgroep

Zuidoost-Brabant

Spanning Beroepsklasse

Figuur: Krapte arbeidsmarkt. Te weinig arbeidskrachten in speerpuntsectoren (ICT, zorg, techniek/maakindustrie; zowel praktisch als hoogtechnologische banen) Zorgen voor een optimale maatschappelijke participatie van sociaaleconomische kwetsbare bevolking. Daarnaast opgave op het gebied van vasthouden, aantrekken en ontwikkelen van talent

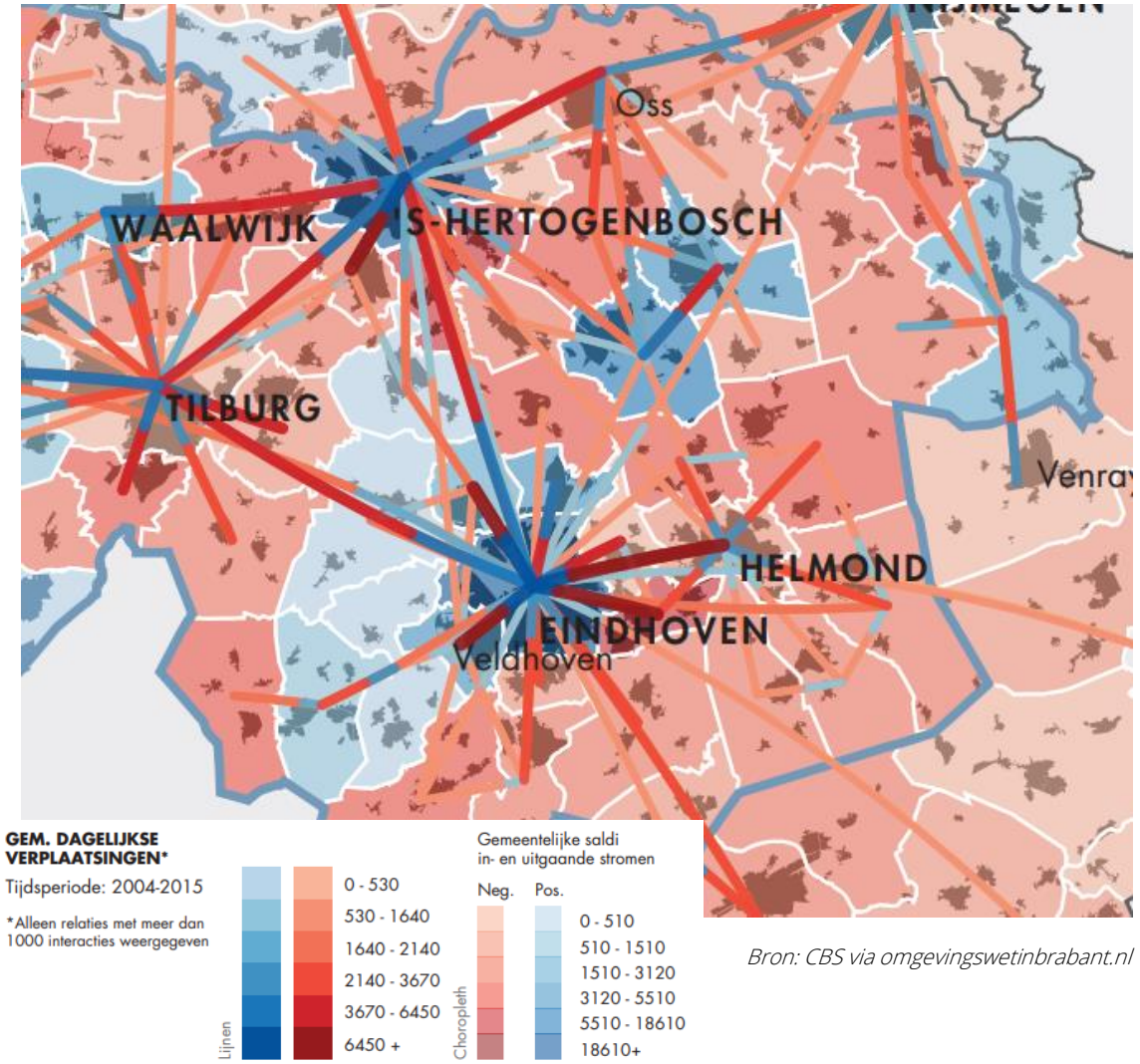
Bron: KvK, op basis van aantal openstaande vacatures

File top 10 ochtendspits 2019			2019	2018
1	A1 Apeldoorn -> Amsterdam	Voorthuizen - Amersfoort	↑	4
2	A4 Den Haag -> Amsterdam	Leidschendam - Zoeterwoude	↓	1
3	A16 Breda -> Rotterdam	knp. Zonzeel - Dordrecht	↑	7
4	A27 Breda -> Utrecht	Geertruidenberg - Gorinchem	↓	3
5	A58 Tilburg -> Eindhoven	Moergestel - Oirschot	↓	2
6	A50 Arnhem -> Eindhoven	knp.Valburg - knp. Bankhoef	↓	5
7	A67 Venlo -> Eindhoven	Someren - Geldrop	↑	9
8	A2 Maastricht -> Eindhoven	Budel - Valkenswaard	-	8
9	A12 Duitse grens -> Arnhem	Duitse grens - Arnhem	↑	10
10	A4 Amsterdam -> Den Haag	Roelofarendsveen - Zoeterwoude	↑	-

Bron: ANWB

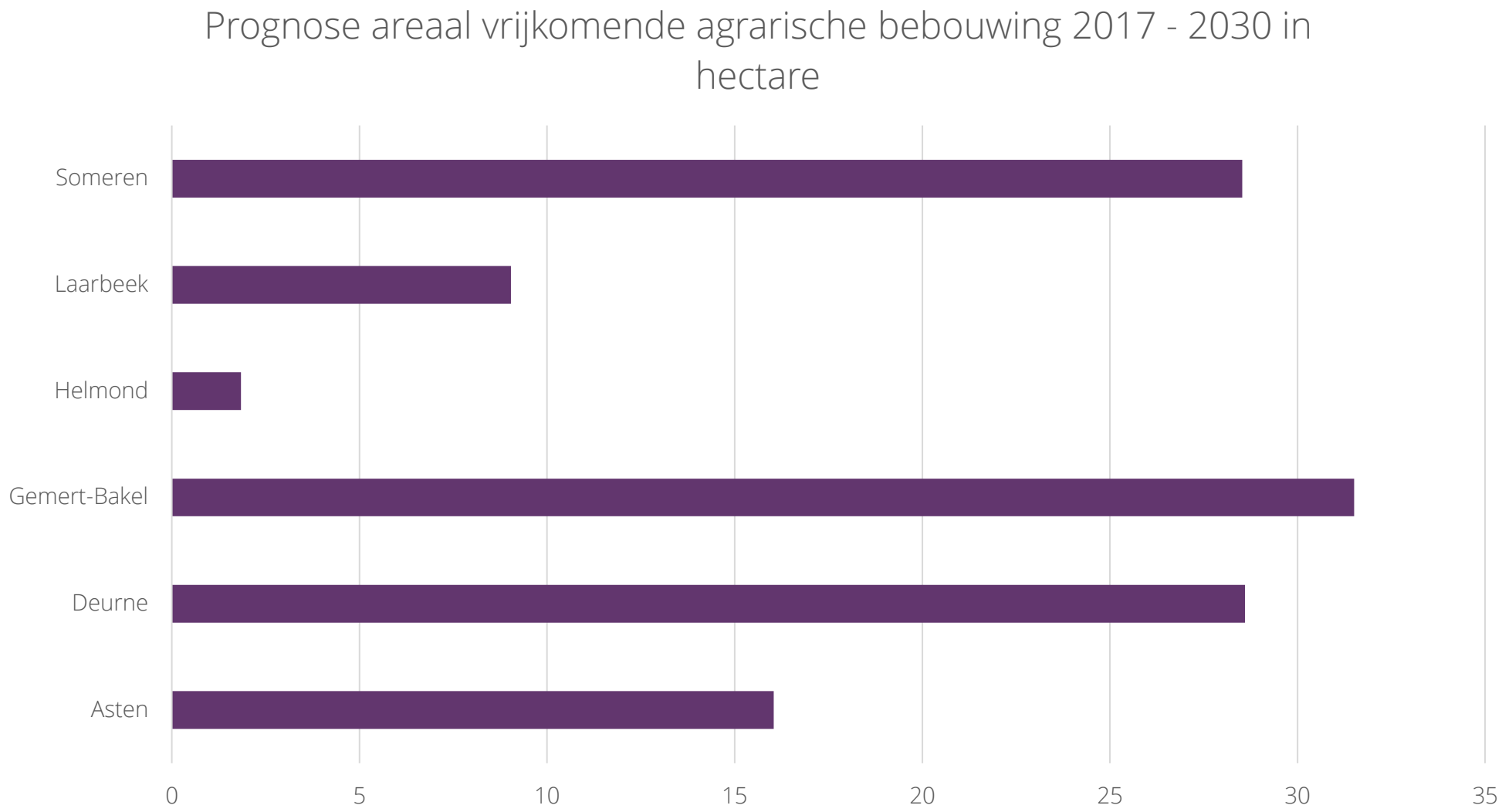
Gemiddeld aantal verplaatsingen per dag voor werk

Rood = uitgaand saldo, blauw = inkomend saldo

Bron: CBS via omgevingswetinbrabant.nl

Figuren: File top-10 ochtendspits 2019 en gemiddelde verplaatsingen. Bereikbaarheid van de Peel zit de ontwikkeling in de weg. Niet alleen op snelwegen, maar ook N-wegen zijn probleem.

Figuur: Prognose areaal vrijkomende agrarische bebouwing 2017-2030 in hectare. Grote opgave transitie landelijk gebied.

Bijlage 3:

Relevante trends en ontwikkelingen de Peel

Next economy

Welke bewegingen binnen next economy hebben grote effecten op de locatiekeuze van bedrijven en het perspectief van regio's, steden, dorpen en bedrijventerreinen? Er zijn 5 megatrends die er vooral toe doen:Circulaire economie, Smart industry, Robotisering, Open innovatie, Smart logistics.
Specifiek voor De Peel: geldt vooral door de sterke maakindustrie en initiatieven als de automotive campus en Foodtech Brainport zijn deze digitaliseringstrends goed zichtbaar in De Peel. Deze stappen moeten wel door de gehele bedrijfspopulatie De Peel (ook kleinere bedrijven) worden gemaakt.

Netwerk- en clustervorming als antwoord op globalisering

Het bedrijfsleven heeft te maken met een stevig veranderende omgeving, door onder meer technologische ontwikkelingen (o.a. digitalisering, robotisering) en globalisering. Het leveren van producten en diensten vindt daardoor steeds meer plaats in (internationale) ketens en netwerken. Om mee te kunnen met deze ontwikkelingen moet een ondernemer in staat zijn om voortdurend zijn of haar producten en diensten aan te passen. Dit vraagt in de eerste plaats kundig ondernemerschap op bedrijfsniveau. Samenwerking tussen bedrijven in clusters stelt ondernemers beter in staat om zich aan te passen aan de omgeving en in te spelen op deze ontwikkelingen.

Specifiek voor De Peel: Voor regio De Peel geldt dat er al diverse clusters aanwezig zijn, maar dat deze manier van werken nog geen echte kracht is. Het doorontwikkelen en onderling verbinden van deze clusters draagt bij een krachtiger ecosysteem. Betere aansluiting bij (internationale) clusters biedt De Peel - als onderdeel van ecosysteem Brainport- unieke kansen, met name op het snijpunt van Slimme Maakindustrie, Agri & Food én het Automotive-cluster. Het regionale bedrijfsleven kan meer profiteren van de aanwezigheid en de 'global pipelines' van deze clusters. Voorwaarde is dat kennis op een goede manier ontsloten en beschikbaar is voor het regionale bedrijfsleven, dat onderwijs en onderzoek worden betrokken bij de innovatievraagstukken van het regionale bedrijfsleven en slim gebruik wordt gemaakt van de (internationale) netwerken en exposure van Metropoolregio Eindhoven en Brainport.

Schaalsprong: de verstedelijkingsopgave

Om de internationale concurrentiekracht van onze topsectoren te vergroten, heeft Nederland behoefte aan een krachtige stedelijke agglomeraties en de cruciale verbindingen daartussen. Juist de belangrijkste concurrenten van de bedrijven in de topsectoren floreren in regio's met een grote massa en hoge dichtheid, en ontlenen daar zogeheten agglomeratievoordelen aan. Noord-Holland, Zuid-Holland en Noord-Brabant – bijvoorbeeld voor de sectoren landbouw en voedingsmiddelenindustrie, chemie en, zij het in mindere mate, hightech – tot de top en subtop behoren van concurrerende regio's in Europa. Opmerkelijk is echter dat deze Nederlandse agglomeraties ten opzichte van hun concurrenten klein zijn, zowel in massa als in dichtheid. Ter versterking van de internationale concurrentiepositie van Metropoolregio Eindhoven heeft het Stedelijk Gebied een ambitie om een schaalspong te maken. Beoogd wordt het toevoegen van 62.000 woningen en 72.000 arbeidsplaatsen. Overigens blijkt uit onderzoek dat Brainport voor het versterken van de concurrentiepositie vooral baat heeft bij een versterking van het hightechcluster. Zowel het cluster als de concentratie van hightechwerkgelegenheid zijn immers relatief klein ten opzichte van de belangrijkste concurrenten.

Specifiek voor De Peel: Helmond neemt van de geschetste groeiambitie 15.000 woningen (tot 2040) voor haar rekening. Zij hebben de ambitie om voor iedere woning een extra arbeidsplaats te creëren.

De strijd om talent

In een steeds krapper wordende arbeidsmarkt wordt de strijd om talent steeds groter. Dit geldt in eerste plaats voor individuele bedrijven, bedrijfssectoren, maar ook regio's. Dit vergt een andere aanvliegroute dan het Arbeidsmarktvraagstuk waarin de focus nog steeds veelal ligt op de mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt zodat zij zo spoedig mogelijk aan het werk komen. De vraagstukken hoe we voldoende werknemers krijgen voor onze speerpuntsectoren, talent kunnen binden, aantrekken én ontwikkelen vragen een meer strategische benadering. Met een langere termijn perspectief en een volwaardige triple helix-samenwerking. Daarom worden in steeds meer regio's Human Capital agenda's ontwikkeld. Een dergelijke agenda omvat een visie, ambitie en aanpak om te komen tot een goede aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt. Doelstelling is om het onderwijs beter te laten aansluiten op de arbeidsmarkt, het huidige personeel verder te ontwikkelen om zodoende te borgen dat bedrijven voldoende personeel hebben.

Specifiek voor De Peel: het merendeel van de banen bevindt zich op MBO-niveau. Dit sluit aan bij het gemiddeld lage(re) opleidingsniveau van de beroepsbevolking. Vraag- en aanbod op de arbeidsmarkt in De Peel weten elkaar ogenschijnlijk goed te vinden. Het werkloosheidspercentage is in de Peel is de laatste jaren laag. In de regiegroep Arbeidsmarkt en Onderwijs werken overheid, onderwijs en bedrijfsleven samen aan de vraagstukken van overmorgen. Handicap is dat het hoger onderwijs niet in De Peel gevestigd is. Werkgevers hebben in toenemende mate moeite om aan personeel te komen. In de ICT, zorg en techniek/maakindustrie; zowel praktisch als hoogtechnologische banen. Maar ook in steeds meer in andere sectoren. Om hier op in te spelen zijn in De Peel diverse publiek-private samenwerkingen in het beroepsonderwijs (automotive, bouw & infra, zorg, techniek) gestart. Economische groei is niet de enige factor waardoor de vraag naar personeel toeneemt. Natuurlijk hebben we te maken met demografische ontwikkelingen. De bevolking vergrijst en krimpt daardoor, daarnaast gaat de vergrijzende groep meer een beroep doen op de zorg, waardoor de behoefte aan zorg zal toenemen. Door technologische en maatschappelijke ontwikkelingen evolueren functies, veranderen (industriële) processen en worden apparaten geavanceerder. Veel van deze veranderingen stellen andere en/of hogere eisen aan werknemers, waardoor de mismatch tussen vraag en aanbod groter wordt.

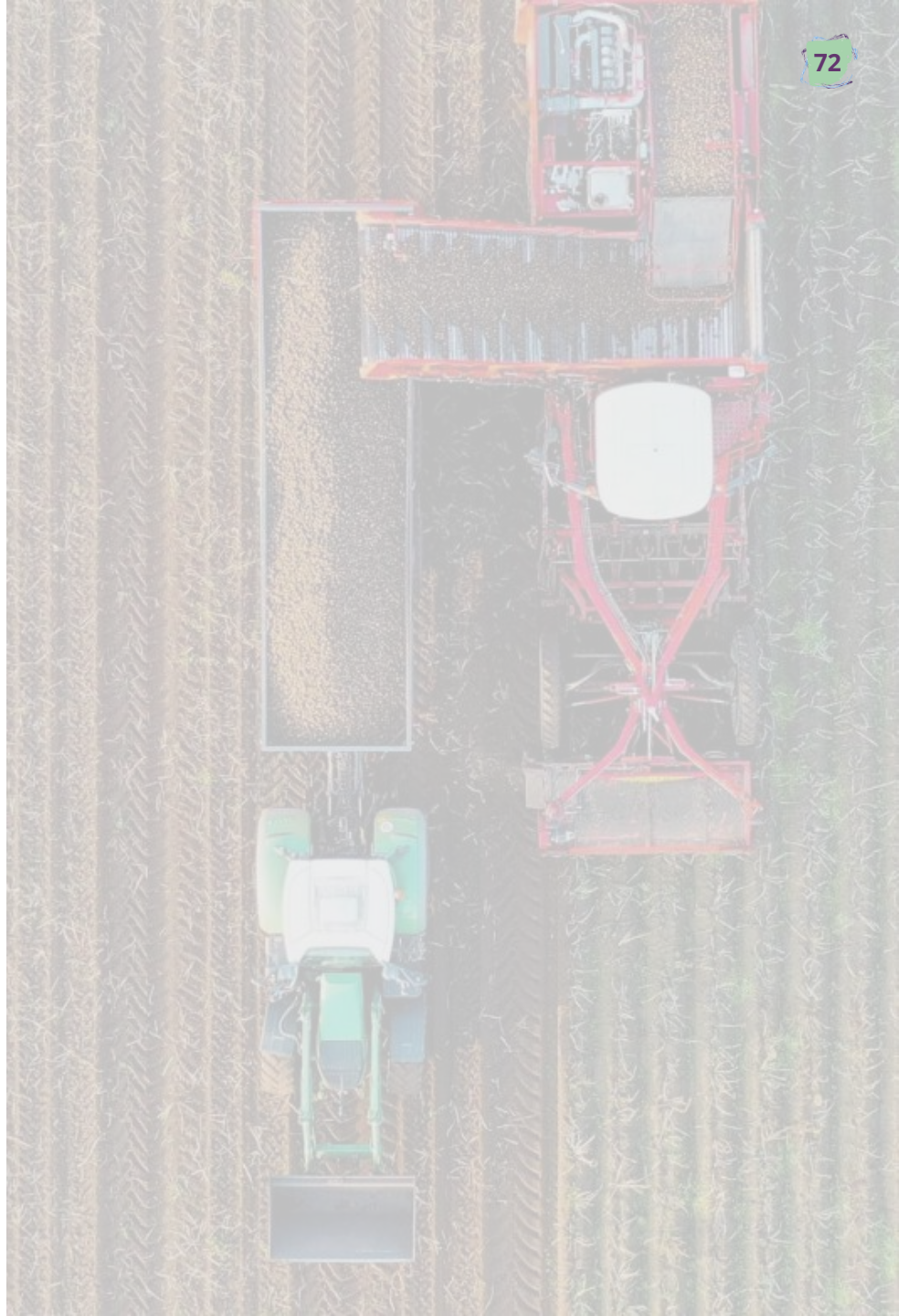
Hoewel de economische kern van Zuidoost-Brabant ligt aan de Eindhovense westrand, schuift deze ook op in zuidoostelijke richting, langs de as Eindhoven-Venlo. Helmond zou daarvan in principe sterk moeten kunnen profiteren, maar doet dit niet. De instroom van (hoogopgeleid) talent blijft achter. De oorzaken zijn divers: de beperkte opwaartse dynamiek in de lokale beroepsbevolking, de beperkte ontwikkelkracht van de lokale verzorgende sectoren, de beperkte aantrekkingskracht op jong talent, de perifere ligging binnen de Metropoolregio en de achterblijvende ontwikkeling in andere Peelgemeenten.
Het behouden en aantrekken van talent en ontwikkelen van het huidige arbeidspotentieel (Een leven lang leren) vormen de uitdaging.

Transitie landbouwsector

Kenmerkend voor de landbouwsector is de nadruk op efficiëntievergroting door kostenverlaging en productieverbetering. Dit leidt voor boeren tot kleine, soms negatieve marges en een kwetsbare economische positie. De omvang en intensiteit van de agrarische productie heeft ook gevolgen voor de leefomgeving: in Nederland is dit ten koste gegaan van biodiversiteit, kwaliteit van drinkwater en de aantrekkelijkheid van het landschap. Deze ontwikkelingen en de versterkte aandacht voor aspecten als dierenwelzijn hebben een afname van het maatschappelijk draagvlak en de waardering voor boeren tot gevolg. Transitie van de landbouwsector is noodzakelijk om de primaire sector levensvatbaar te houden en aantrekkelijk voor opvolgers en starters. Als dit niet lukt, voorzien we een forse afname van het aantal boeren, waardoor de sociale en economische vitaliteit van het buitengebied en het onderhoud het landschap onder druk komen te staan.

Specifiek voor De Peel: in regio De Peel zijn de voornoemde gevolgen in het bijzonder merkbaar. Daarom is De Peel onderdeel van één van 8 gebieden in Nederland met de status 'voorlopig' NOVI-gebied. De omvang van de intensieve veehouderij in een relatief dichtbevolkt gebied met ook nog eens beschermde natuurgebieden en toenemende toeristische activiteit, maakt dat het, juist voor De Peel, van belang is om tot een goede balans te komen waarin onze primaire sector duurzaam samengaat met de omgeving, energietransitie en de versterking van natuur en landschap. Dit dwingt ons dit tot het herzien van businessmodellen en het op nieuwe manieren aanboren van potentieel, zoals een hogere verwaarding door kringlooplandbouw en door het traject van boer tot bord anders te organiseren en door een relatie te leggen met energietransitie. Ook zullen veel boerenbedrijven stoppen, voor deze bedrijven zal gezocht moeten worden naar nieuwe economische dragers, voor een deel door innovatie maar voor een deel ook vanuit andere economische sectoren (persoonlijke verzorging, leisure etc).

Transitie naar een circulaire economie

In de huidige economie worden we geconfronteerd met groeiende afvalbergen én schaarse grondstoffen en fossiele brandstoffen. Er is een fundamenteel andere omgang met grondstoffen nodig.

Specifiek voor De Peel: reeds in de vorige Economische Agenda heeft regio De Peel de landelijke circulaire economie-doelstellingen van het Rijksbrede Programma Circulaire economie (100 % circulair in 2050) aangescherpt door al in 2030 een volledig circulaire economie (metalen, fossiel, mineralen) na te streven . Hier is echter geen uitvoering aan gegeven. Het is nu hoog tijd om aan deze ambities invulling te geven.

Uitwerking klimaat- / energieakkoord en energietransitie

Een derde transitie waar de regio mee te maken heeft, is de transitie naar een duurzame energie. Op basis van de Klimaatwet moet in 2050 de CO2-uitstoot met 95% zijn afgenomen en is het streven om in 2030 de uitstoot van CO2 met 49% te verminderen. Het klimaat- en energieakkoord legt druk op de bestaande ruimtelijke opgave waarbinnen windmolens en zonnepanelen en andere slimme vormen van energieopwekking een plek moeten krijgen. Daarnaast moeten de komende 30 jaar alle woningen ‘van het gas af’. Het realiseren van deze doelstellingen zal bovendien een groot beroep doen op de (krappe) arbeidsmarkt. Tegelijk kan het als kans gezien worden om vraagstukken op andere thema’s, zoals natuur en landschap, te helpen oplossen.

Specifiek voor De Peel: de afspraken die zijn gemaakt in het Samenwerkingsakkoord Metropoolregio Eindhoven sluiten hierbij aan: "De regio wil koploper zijn in de energietransitie, met als einddoel om uiterlijk in 2050 klimaatneutraal te zijn. Als tussenstap zullen we uiterlijk in 2030 49% minder CO2 uitstoten dan in 1990.“ . Met die ambitie, en binnen de kaders van het Klimaatakkoord, wordt nu gezamenlijk een Regionale Energie Strategie (inclusief uitvoeringsprogramma) vormgegeven.

Centrumgebieden: van ‘place to buy’ naar ‘place to be’

Diverse trends hebben grote invloed op onze dorpskernen en winkelgebieden. De sterke groei van online winkelen is daarvan het meest in het oog springend. Beleving wordt een steeds belangrijkere factor. Dit betekent een diverser voorzieningenaanbod, aantrekkelijker openbaar gebied, ruimte om elkaar te ontmoeten etc. Ook de opzet van onze centra veranderen en worden compacter.

Specifiek voor De Peel: de dorpskernen en winkelgebieden in De Peel functioneren in het algemeen naar behoren. Het inspelen op de trends en toekomstbestendig maken en daardoor leefbaar houden van de dorpskernen is de uitdaging.

Druk op de ruimte neemt toe

Nederland staat voor grote opgaven op het gebied van de leefomgeving: er is behoefte aan een groot aantal nieuwe woningen, ruimte voor recreatie, er is ruimte nodig voor wind- en zonneparken om te kunnen voldoen aan de klimaatdoelstellingen, er zijn aanpassingen nodig om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen, delen van de landbouw lopen hard tegen maatschappelijke en ecologische grenzen aan, en de biodiversiteit en natuuur staat onder druk. Het zijn opgaven die forse maatschappelijke en ruimtelijke ingrepen vereisen. Bovendien leggen ze allemaal een beslag op de ruimte, terwijl het grondgebied beperkt is.

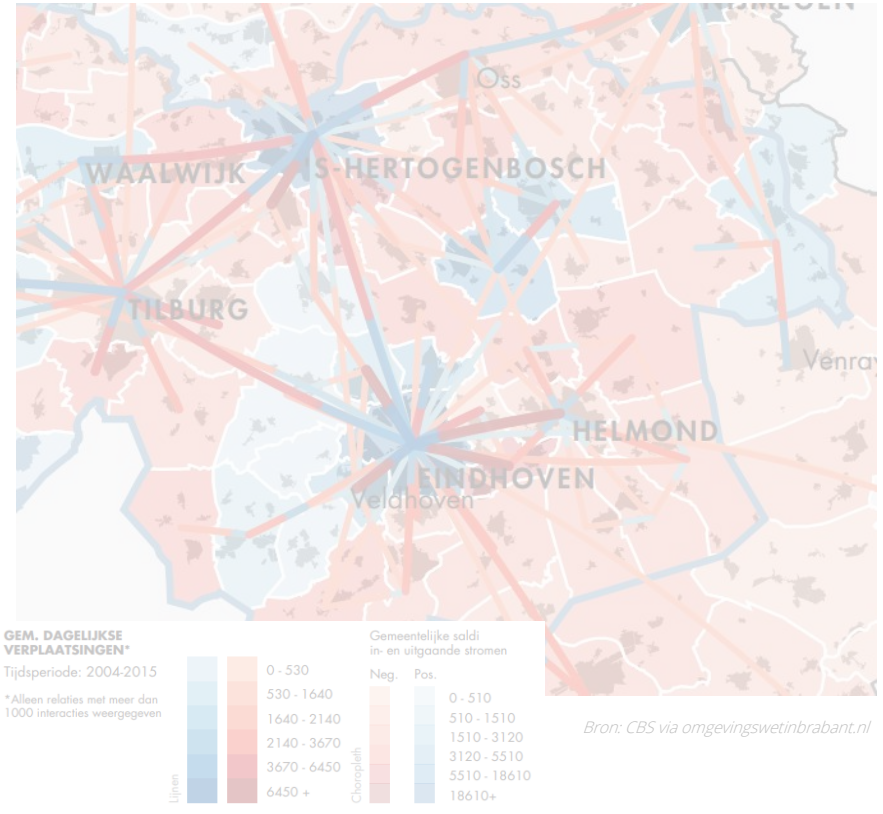
Specifiek voor De Peel: veel ontwikkelingen die op de regio afkomen hebben gevolgen voor het ruimtegebruik in de regio. We zoeken naar nieuwe woonlocaties om de groeiende woonvraag op te vangen. Ook voor duurzame energieopwekking zullen gebieden gevonden moeten worden. De beschikbare werklocaties in de regio zijn voor een aantal soorten bedrijvigheid niet meer beschikbaar of raken op, terwijl de vraag blijft (behoefte aan 150 hectare bruto regionaal bedrijventerrein). Een vitaal platteland en een gezonde toekomst voor boeren is cruciaal voor het AgriFood-cluster. Behoud en versterking van de natuur- en landschappelijke kwaliteiten is van belang om een aantrekkelijke leefomgeving te kunnen blijven bieden. Het goed afwegen en verknopen van deze, soms tegenstrijdige belangen, naar een win-win situatie zal een belangrijke opgave worden, waarbij regionale afstemming en voor sommige onderdelen bovenregionale afstemming noodzakelijk is.

Mobiliteit neemt verder toe

Bereikbaarheid vormt een belangrijke voorwaarde voor een aantrekkelijk woon- en werkklimaat. Uit het onderzoek blijkt dat de mobiliteit in ons land naar verwachting met 25% tot 50% gaat groeien in 2050. Daarin wordt vooral gekeken naar de Nederlandse bevolkingsgroei, maar ook naar wereldwijde bevolkingsgroei en economische groei. Deze zaken leiden namelijk vaak tot meer mobiliteit. De toename van mobiliteit heeft ook gevolgen voor de manier waarop mobiliteit georganiseerd is. Daar zullen dingen veranderen. Een voorbeeld uit het rapport is bijvoorbeeld de omslag van een fysieke stad naar een connected stad, waarin alles door middel van IoT (Internet of Things) met elkaar verbonden is. Denk aan connected auto's, een slimme infrastructuur en smart openbaar vervoer.
Bovendien leven we naar verwachting in 2050 meer in een 'sharing-economy', wat betekent dat we niet per se meer producten zullen bezitten, maar eerder delen. Daar hoort ook de platformeconomie bij (denk aan Uber). Nieuwe aanbieders en sharing-platforms betreden de markt met soms verregaande gevolgen. Een andere trend rondom mobiliteit in de toekomst is slim gebruik van data, waardoor we steeds meer weten en goede voorspellingen kunnen maken. Dit alles in combinatie met snelle ontwikkelingen op technologisch gebied, vormen straks de mobiliteit van de toekomst.

Specifiek voor De Peel: de autobereikbaarheid van De Peel staat al geruime tijd fors onder druk. De Peel is over het algemeen slecht bereikbaar. Door de economische groei en de bevolkingstoename (zie ook onder schaalsprong) zal deze problematiek verder toenemen. Mobiliteit en bereikbaarheid via fiets, auto en het openbaar vervoer van de regio heeft daarom blijvend aandacht nodig. Regio De Peel zal er voor moeten zorgen dat de regio ondanks de toename van het aantal verplaatsingen goed bereikbaar blijft via álle modaliteiten. De bestaande knelpunten in het wegennet moeten worden opgelost. Een doorontwikkeling van de infrastructuur is nodig. Maar ook is behoefte aan een mobiliteitssysteem dat is ingericht op de toekomstige ruimtelijke opgaven en verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving. Dit vereist het realiseren van een mobiliteitstransitie door een samenhangende aanpak van werkgeversbenadering, structurele gedragsverandering van reizigers, een schaalsprong voor OV en fiets en het ontwikkelen en inzetten van nieuwe vervoersconcepten.

Gemiddeld aantal verplaatsingen per dag voor werk
Rood = uitgaand saldo, blauw = inkomend saldo

Bron: CBS via omgevingswetinbrabant.nl

Landschap en leefomgeving van toenemend belang als vestigingsvoorwaarde

Bij een aantrekkelijke regio hoort een aantrekkelijk landschap. Om menselijk kapitaal vast te houden en aan te trekken vormt een aantrekkelijke leefomgeving één van de belangrijkste factoren. Immers, de (nieuwe) economie volgt talent. Talent volgt kwaliteit van leven, die wordt geleverd door een hoogwaardige leefomgeving. De kwaliteit van de natuur, de biodiversiteit en ons landschap als vestigingsvoorwaarde zal daarom aan belang toenemen. En zal daarmee een koppelkans van groot belang zijn bij de verschillende ontwikkelingen die een ruimtelijke weerslag hebben. Zo kan de energietransitie, wanneer deze plaatsvindt in het landschap (windmolens en zonneparken) niet los gezien worden van de gevolgen die dit heeft voor het landschap. Daaruit volgt een kans om de verbetering van natuur en landschap te koppelen aan het verbeteren van de economische positie van de boer.

Specifiek voor De Peel: het landschap en de leefomgeving in De Peel scoren behalve in Helmond in het algemeen ruim voldoende tot goed. Toch zijn de gebieden met grote landschappelijke kwaliteiten, niet voldoende bekend of ontsloten. Dat zelfde geldt voor de cultuurhistorie en de vele (recreatieve) voorzieningen in de regio.

Bijlage 4:

Voorbeeld typen arbeidsmarktbeleid

	Arbeidsmarktbeleid vanuit AMR	Arbeidsmarktbeleid vanuit HCA
Motief	Inclusieve arbeidsmarkt	Structureel veranderende arbeidsmarkt
Trekker	Publieke partijen (SZW, gemeenten, UWV) stellen beleid vast; vertaling nationaal beleid naar regio	Partijen uit Triple Helix stellen agenda vast; regionaal DNA en sectorale urgenties als vertrekpunt
Draagvlak	Samenwerking met partners (werkgevers, onderwijs, maatschappelijke organisaties) voor uitvoering	Uitvoering door alle partijen, vaak één partij als trekker
Financiering	Publieke middelen	Publieke en private middelen
Domein	Sociaal domein; activering en preventie werkloosheid; aanbodzijde arbeidsmarkt	Economisch en sociaal domein; versterken economische structuur; aanbod- en vraagzijde arbeidsmarkt
Doelgroep	Primair: uitkeringsgerechtigden en nuggers. Secundair: werknemers bedreigd met werkloosheid	Werkenden, werkzoekenden, niet actief arbeidspotentieel en studenten
Termijn	Korte termijn focus (tot 2 jaar)	Middellange en lange termijn focus (5 tot 10 jaar)

SEINPOST ADVIESBUREAU B.V.
Brugstraat 1A
5211 VS 's Hertogenbosch

088 - 210 02 00
info@seinpost.com
www.seinpost.com

Lars Pijlman
Joep Janssen
Brigitte Huisman
Luc van den Boogaart

SEINPOST
ADVIESBUREAU